

Migracijska i izbjeglička kriza - aktualni sigurnosni rizici za EU

Čelan, Frane

Master's thesis / Diplomski rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, University Department for Forensic Sciences / Sveučilište u Splitu, Sveučilišni odjel za forenzične znanosti**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:227:297953>

Rights / Prava: [Attribution 4.0 International](#)/[Imenovanje 4.0 međunarodna](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-18**

SVEUČILIŠTE
U
SPLITU

SVEUČILIŠNI
ODJEL ZA
FORENZIČNE
ZNANOSTI

Repository / Repozitorij:

[Repository of University Department for Forensic Sciences](#)

UNIVERSITY OF SPLIT

**SVEUČILIŠTE U SPLITU
SVEUČILIŠNI ODJEL ZA
FORENZIČNE ZNANOSTI**

MODUL : FORENZIKA I NACIONALNE SIGURNOSTI

DIPLOMSKI RAD

**MIGRACIJSKA I IZBJEGLIČKA KRIZA –
AKTUALNI SIGURNOSNI RIZICI ZA EU**

FRANE ČELAN

Split, srpanj 2022.

**SVEUČILIŠTE U SPLITU
SVEUČILIŠNI ODJEL ZA
FORENZIČNE ZNANOSTI**

MODUL : FORENZIKA I NACIONALNE SIGURNOSTI

DIPLOMSKI RAD

**MIGRACIJSKA I IZBJEGLIČKA KRIZA –
AKTUALNI SIGURNOSNI RIZICI ZA EU**

MENTOR: PROF.DR.SC. MARIJA BOBAN

FRANE ČELAN

553/2020.

Split, srpanj 2022.

Rad je izrađen u Splitu

pod nadzorom izv.prof.dr.sc. Marije Boban

u vremenskom razdoblju od 10. travnja do 20. svibnja

Datum predaje diplomskog rada: 11. srpanj 2022.

Datum prihvaćanja rada: 12. srpanj 2022.

Datum usmenog polaganja: 18. srpanj 2022.

Povjerenstvo: 1. Prof.dr.sc. Jozo Čizmić

2. Doc.dr.sc. Marina Carić

3. Izv.prof.dr.sc. Marija Boban

Sadržaj

1. UVOD.....	1
1.1. Cilj rada.....	1
1.2. Hipoteze	2
1.3. Struktura rada	2
1.4. Metode istraživanja.....	2
2. KRIZA	3
2.1. Krizna situacija	3
2.2. Komuniciranje u krizi	5
2.3. Krizni menadžment.....	7
2.4. Krizni plan.....	8
2.5. Vrste kriza	12
3. KRIZA I SIGURNOST.....	18
3.1. Kriza uzrokovana arapsko-izraelskim sukobima.....	20
3.2. Sueska kriza 1956. godine.....	21
3.3. Ratovi od JomKipurskog rata 1973. godine do danas	22
3.4. Koncept sigurnosti ljudi	24
3.5. Sigurnosni rizici.....	26
4. MIGRACIJSKA KRIZA	28
4.1. Migranti.....	28
4.2. Izbjeglice	31
5. SIGURNOSNI RIZICI ZA EU	34
5.1. Nasilje	37
5.2. Demografski rizici	38
5.3. Terorizam	39
6. RAT U UKRAJINI.....	41
6.1. Migranti i izbjeglice.....	42
6.2. Globalna kriza hrane	43
6.3. Energetski izazovi.....	44
7. ZAKLJUČAK.....	45
8. LITERATURA	46
9. SAŽETAK.....	49
10. ABSTRACT	50
11. ŽIVOTOPIS	51
12. IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI	54

1. UVOD

Mnogo je razloga zašto bi ljudima moglo biti preteško ili opasno ostati u svojim zemljama. Primjerice, djeca, žene i muškarci bježe od nasilja, rata, gladi, ekstremnog siromaštva, zbog svoje seksualne ili rodne orijentacije, ili od posljedica klimatskih promjena ili drugih prirodnih katastrofa. Ljudi će se često suočiti s kombinacijom ovih teških okolnosti.

Ljudi koji napuštaju svoje zemlje ne bježe uvijek od opasnosti. Mogli bi vjerovati da imaju veće šanse pronaći posao u drugoj zemlji jer imaju obrazovanje ili kapital da traže prilike negdje drugdje. Drugi bi se možda željeli pridružiti rođacima ili prijateljima koji već žive u inozemstvu. Ili možda žele započeti ili završiti svoje obrazovanje u drugoj zemlji. Postoji mnogo različitih razloga zbog kojih ljudi započnu često neizvjesno i opasno putovanje kako bi izgradili život u novoj zemlji.

Dvadeset i prvo stoljeće, stoljeće je migranata, budući da je globalna mobilnost vrlo slojevita pojava, od globalnih turista do ljudi bez dokumenata, te od trgovine ljudima do izbjeglica koje su prisiljene napustiti svoju zemlju porijekla zbog klimatskih promjena, siromaštva ili ratova.

Stoga (prisilna) migracija doprinosi promjenama u strukturama i institucijama u globalnim političkim, ekonomskim i društvenim odnosima.

Danas u Europskoj uniji postoje dva velika demografska trenda: kontinuirano starenje stanovništva i sve veći migracijski tokovi, a oba su relevantna za proučavanje odnosa između demografije i sigurnosti. Ukidanje unutarnjih granica unutar EU-a potaknulo je širenje narativa koji sugeriraju sigurnosne nedostatke i nove izazove javnom poretku koji proizlaze iz otvaranja unutarnjih granica, što je dovelo do sve veće politizacije i sekuritizacije pitanja migracija i azila.

1.1. Cilj rada

Cilj ovog diplomskog rada je istraživanje aktualnih sigurnosnih rizika za Europsku uniju, uzrokovanih migracijskom i izbjegličkom krizom. Migrantska kriza je nastala višegodišnjim tranzicijskim procesima na Bliskom istoku i u Sjevernoj Africi u sklopu tzv. Arapskog proljeća. Dolaskom velikog broja migranata u zemlje Europske unije, a posebno u Njemačku, došlo je do određenih sigurnosnih rizika u zemljama prihvata migranata.

Anketa koja je odrađena za vrijeme pisanja ovog diplomskog rada je istraživanje i informiranost, te mišljenje građana Republike Hrvatske o izbjegličkoj krizi.

1.2. Hipoteze

Osnovna hipoteza ovog diplomskog rada su da postoje sigurnosni rizici zbog dolaska velikog broja migranata koji ne žele prihvatiti običaje i zakone nove zemlje.

Druga hipoteza je da su zbog velikog broja migranata nastali ekonomski problemi za Europsku uniju, te postali glavni čimbenik nestabilnosti i nesigurnosti.

1.3. Struktura rada

Cjeline od kojih se sastoji ovaj rad su uvod, sažetak, popis literature, uz pet temeljnih dijelova. Prva cjelina je pod naslovom Kriza, gdje se definira pojam, opisuje krizna situacija, komuniciranje u krizi, krizni menadžment i krizni plan, kao i vrste kriza. Drugi dio je pod naslovom Kriza i sigurnost, u kojem se opisuje kriza nastala arapsko-izraelskim sukobima, potom koncept sigurnosti ljudi i sigurnosni rizici.

Treći dio je pod naslovom Migracijska kriza, gdje se opisuju migranti, njihove vrste i izbjeglice. Četvrti dio, pod naslovom Sigurnosni rizici za Eu, opisuje nasilje, demografske rizike i terorizam, kao najveće sigurnosne rizike za EU u vezi migranata. Peti dio, pod naslovom Rat u Ukrajini, opisuje sam početak rata, pojavu migranata i izbjeglica iz ove zemlje, te posljedice rata na Europu i šire.

1.4. Metode istraživanja

Glavni zadatak ovog rada je da se korištenjem relevantne literature, knjiga, znanstvenih članaka, zakonskih propisa, vezanih za prisilne migracije opišu migrantske krize i njihov utjecaj na zemlje Europske unije.

Korištene metode koje su se koristile su: logička, teorijska, misaona, metodu komparacije, konkretizacije, analize i deskripcije.

2. KRIZA

Kriza (nepredviđeni događaj) predstavlja stvarnu, zamišljenu ili potencijalnu prijetnju ljudskom životu, zdravlju ili sigurnosti te opasnost za okolinu, financije ili za dobar ugled poduzeća..

Kriza (grč. krisis) znači prijelom, kratko stanje poteškoća u prirodi, društvu i procesima mišljenja. Pojam je u doba Stare Grčke označavao „odluku“. U središtu krize je potreba za donošenjem odluke. U moderno doba krize predstavljaju prvenstveno sposobnost razlikovanja, opcije, sudove, odluke ali i izlaz, rješavanje sukoba te pojašnjenje. Kriza je odluka o stanju svađe između starog i novog, bolesti i zdravlja, određuje i prekretnicu u nečemu, točnije prekretnicu razvoja.¹

U većini slučajeva, krize slijede obrasce:

- pojavljuju se iznenada, i odmah se kreću prema svom razvoju
- kao grudve snijega koje se kotrljaju niz planinu, sudaraju se na putu te postaju sve veće i brže. Ne postoji sigurno mjesto gdje će na kraju stati.
- Ipak je jedino sigurno jest da će jednom stati, mada je putovanje do podnožja planine neugodno, mada će jednom stati i život normalno ide dalje.²

2.1. *Krizna situacija*

Kada je riječ o određenoj kriznoj situaciji, njoj uvijek prethodi opasnost, koja može biti događaj, fenomen ili ljudska aktivnost koji su se iznenada pojavili. U slučaju kada se dogodi krizna situacija, a ne reagira se pravovremeno i pravovaljano, ista može prerasti u katastrofu. Kriza ne mora uvijek imati teške posljedice, jer je njihovo djelovanje moguće savladati. Međutim, krizne situacije tj. krize, mogu postati katastrofalne ako se zanemare indikatori krize, izostane krizni menadžment, uz omogućivanje negativnih razvijanja njenih potencijala. Ono što je karakteristično je da su krize u životu neizbježne, ali neke od njih se lakše a neke teže predviđaju, te se događaju u određenim fizičkim i socijalnim uvjetima. Iako dosta iscrpno i zahtjevno, nastanak i razvoj krize, u određenoj mjeri moguće je kontrolirati.

¹Osmanagić Bedenik, N. Krizakao šansa: Krozposlovnukrizudoposlovnoguspjeha, 2. promijenjenoizdanje, Zagreb: Školskaknjiga, 2007., str. 51.

² Tomić, Z. Odnosi s javnošću, teorija i praksa, Zagreb-Sarajevo: Synopsis, 2008., str. 378.

Kriza kao takva, sadrži i potencijale s mogućnosti nastanka nekih novih, pozitivnih kvaliteta, mada je to u osnovi uvijek prvenstveno nepoželjan događaj, koji prijete ključnim vrijednostima. Kriza je takav događaj da se iz nje mora i može učiti. Kriza je na neki način pojava iz koje se može ali i mora učiti. Ona završiti pozitivnim ishodom sa ojačanim potencijalima, mada se ne smiju zanemariti razlike među osobama i njihovog doživljenja krize. Mnogo je uzroka mogućih kriza, a neki od njih su: nesreće i prirodni događaji, zdravstvene ili ekološke katastrofe, incidenti vezani za tehnologiju, ekonomske i tržišne sile, zaposlenici koji nisu pod kontrolom.³

Mnogo kriza naizgled izgleda trivijalno na početku, te je stoga vrlo bitno paziti na njene znakove u procesu nastajanja krize, da bi se mogle spriječiti dok još nisu postale opasne.

pitanja. Važno je paziti na znakove krize u nastajanju jer se krize mogu spriječiti prije nego

Svrha pripravnosti na krizu je mogućnost pravodobnog i hitnog odgovora, te sposobnost pretvaranja neočekivanih situacija u predvidljive, gdje će akteri imati svoje uloge skladno djelovati u rješavanju i smanjenju kriznih situacija. U teškim i stresnim situacijama važno je strateški razmišljati te uspostaviti kontrolu nad prijetnjama koje narušavaju ugled poduzeća. Planovi koji se primjenjuju za vanjsko komuniciranje trebali bi se primjenjivati na interno priopćavanje kriznih događaja. Dobro pripremljenu organizaciju karakterizira činjenica da osim dobro pripremljenog plana, ima mogućnost testirati plan, odnosno simulirati ga u situaciji, te ga u skladu s tim i korigirati.

Kako bi krizni menadžment preuzeo potpunu kontrolu nad situacijom i pružio relevantne informacije, potrebno je imati relevantne podatke, te odgovorne osobe koje će biti u potpunosti informirane o neželjenoj situaciji. Također, ono što je bitno je, za učinkovito komuniciranje treba odmah na prvu naznaku da se pojavljuje krizni događaj, svaki od djelatnika poduzeća treba znati kome će proslijediti informacije i tko mu je osoba za informiranje dok kriza traje.

Upravljanje krizom obuhvaća:⁴

- Radnju postavljanje cilja
- Strategije vođenja krize
- Plan: gdje i kako, što i kada,
- Radnju stvaranja - izazivanja krize
- Radnju vođenja-upravljanja krizom
- Radnju rješavanja krize (ili njenog produblivanja)

³ Luecke, R. Upravljanje kriznim situacijama, Zagreb: Zgombić&Partneri, 2005., str. 23.

⁴Javorović, B. Krizni menadžment poduzeća ili upravljanje poduzećem u uvjetima krize, Zagreb: Defimi, 2004., str. 9.

- Postupak ostvarivanja cilja (ili krah, gubitak)

Da bi se riješila kriza, prvo se određuje odgovor na pitanje: Što se dogodilo?, a zatim krenuti na njeno rješavanje kroz deset koraka.⁵

Kriza može biti zamijećena na bilo kojoj razini, dok je posebice važno uspostaviti interni kanal komuniciranja, da bi pojedinac koji prvi primijeti da je nastupio krizni događaj, mogao znati kome će uputiti obavijest o tome. Tada mogu početi djelovati i predstavnici odnosa sa javnošću. Ne treba zanemariti da vještine krizne komunikacije u jednakoj mjeri koriste vlade, političke i humanitarne organizacije. Kriza predstavlja za organizaciju dvostruki i težak izazov, u smislu da prvo treba znati kako ju izbjeći, a ako nastane kriza, kako je na najbolji način znati iskoristiti.

Moguće manifestacije kriznih situacija su sljedeće:

- krize nastale kao rezultat primjene neadekvatne tehnologije;
- nastale zbog kritika pojedinaca ili grupa;
- krize nastale zbog neuspjeha menadžera;
- one nastale zbog požara, eksplozija, poplava;
- pokretanje štrajka ili zbog iznenadnih i masovnih ostavki;
- krize zbog financijskih malverzacija u poduzeću;
- kriza nastale zbog širenja tračeva o organizaciji i neistinitih tvrdnji;

Osnova za uspješno upravljanje krizom je njeno planiranje onoga što može da se dogodi i što je moguće uraditi kako bi se to spriječilo. Iz tog razloga svako poduzeće treba imati stručnjake koji mogu prepoznati moguće simptome krize, da definiraju scenarije i konačno da pronađu najučinkovitiji način za izlazak iz krize. Za prepoznavanje krize, neophodna je suradnja sa ostalim funkcijama marketinga poput funkcije istraživanja tržišta, ali i sa ostalim funkcijama u poduzeću (menadžmenta poduzeća, financija, kontrolinga, računovodstva, kadrovske službe i slično).

2.2. Komuniciranje u krizi

Kao što je ranije spomenuto, za rješavanje krize je izrazito bitno odrediti „Što se dogodilo?“, a zatim treba kroz deset koraka riješiti nastalo krizno stanje, gdje je najvažniji četvrti korak; „Definiranje komunikacijskih kanala unutar tvrtke” .⁶ Također, ista se može primijetiti na bilo kojoj razini, mada je važno postojanje uspostavljenih kanala komuniciranja,

⁵ Tomić, Z. op.cit. str. 375

⁶ Ibid, str. 375

jer se mora znati tko je osoba kojoj se prvoj javlja o znacima krize. Tada tim odnosa sa javnošću može krenuti s djelovanjem i pokušajem pronalaska izlaza iz krizne situacije.

Dva su načina reagiranja poduzeća na krizni događaj:

- planom za rješavanje krizne situacije
- kriznim komuniciranjem.

Planom za krizno komuniciranje određuje se:

- realno prikazivanje situacije i vremenskog okvira
- preuzimanje uloge od strane menadžera u smislu uloge glasnogovornika
- interna komunikacija u kriznoj situaciji
- hitno upoznavanje zaposlenih s novonastalom situacijom
- tokovi kretanja informacija unutar organizacije
- upozoravanje na nepotpune ili neistinite informacije
- definiranje poruka prema raznim internim javnostima (sindikatom, zaposlenicima u različitim dijelovima, potencijalna mobilnost i stari nerazriješeni odnosi).⁷

Poprilično je poznato, kako bilo koji neželjeni događaj, pa tako i kriza, dolaze iznenadno. i bez najave. Iako mnogobrojne organizacije ipak imaju određeno iskustvo u kriznim situacijama, mnogobrojni primjeri iz prakse pokazuju nespremnost organizacija na potpunu reakciju i kvalitetno komuniciranje.

Kriza se kao ciklus sastoji od nekoliko faza, faza početka-izbijanja kriznog događaja, faza uspona-razvoja negativne situacije, faza vrhunca-manifestiranje je kroz paniku, pad i kraj). Smisao i svrha pripremljenosti na krizu je promptno djelovanje uz korištenje mogućnosti da se neočekivana situaciju pretvoriti u predvidljivu, sa definiranim ulogama mogućih aktera, i djelovanjem skladno sa rješavanjem novonastale situacije. Iako zahtjevno, jako je važno u kriznim situacijama razmišljati strateški i uspostaviti nadzor nad prijetnjama ugledu poduzeća.

Da bi se u potpunosti i razumno vladalo situacijom i davali relevantni podaci, treba imati točne i ispravne informacije o njemu.

U slučaju kada se desi krizna situacija PR mora žurno reagirati kako stvari ne bi krenule u pogrešnom toku. Pojava koju je potrebno prepoznati je ta da treba razlikovati kriznu situaciju od neuspjeha. Kriza je proces transformacije, gdje dotad postojeći sustav više nije održiv, i podrazumijevaju se promjene. U slučaju kada nema potrebe za promjenom, zapravo se radi o neuspjehu a ne o krizi. Svaka kriza, bez obzira na to koliko velika ili mala bila, prolazi kroz pet faza, a to su: faze početka, uspona, vrhunca, pad i završetak krize.

⁷ Ibid, str. 376.

2.3. *Krizni menadžment*

Suočavanje s mnogim nepoznicama i promjenama može nadilaziti glavne kompetencije uprave poduzeća kod prevencije i upravljanja krizom. Pokazalo se da je najbolji krizni menadžment kvalitetno upravljanje rizikom, kao i to da je u osnovi njegove kulture razumijevanje menadžmenta kao procesa koji ide u pravcu izbjegavanja krize. Krizni menadžment je definiran kao aktivnost usmjerena na ovladavanje situacijom koja predstavlja opasnost za opstanak organizacije, njeno planiranje i za provedbu mjera kojima se osiguravaju temeljni ciljevi organizacije.⁸

To je ključna i neophodna aktivnost u cilju savladavanja ugrožavajućih situacija za opstanak organizacije. Zadaća mu je sprječavanje pojave problema i njihovo upravljanje, za preventivno djelovanje.

Krizni menadžment je poseban način upravljanja, a njegov osnovni zadatak je svladati ugrožavajuće procese koji mogu spriječiti daljnji opstanak organizacije. Ti procesi su zapravo niz povezanih prosudbi o vrsti kriza i opasnih snaga koje ugrožavaju proizvodnju organizacije, proces, okruže, uposlenike i širu zajednicu. Tu spadaju i oblikovanja glavnih planova, procedure i mehanizma koji služe otkrivanju, sprječavanju, pripravnosti, zaustavljanju, oporavku i učenju. To su osobe u instituciji koje djeluju kao njeni predstavnici ili su zakonski postavljeni da vode organizaciju u krizi da bi ju sanirali, što ima posebnu važnost i odgovornost u sustavu jedne organizacije.

Za krizni menadžment čak se može reći da je alat ili tehnika za ostvarivanje ciljeva. Zašto? Povećanjem njegove učinkovitosti povećava se lojalnost i zadovoljstvo korisnika, raste tržišni udjel, smanjuju se troškovi, dolazi do povećavanja produktivnosti i profita te zadovoljstvo i motivacija zaposlenika, te u slučajevima pojave krizne situacije, mora djelovati efikasno u cilju utvrđivanja uzroka krize, njenog uklanjanja i sa što manjom štetom rješavanja krize. U smislu navedenog, ovaj menadžment je dio upravljanja rizikom organizacije.⁹

Na žalost ili na sreću, ono što je jasno je da uvjeti novijeg tržišta stavljaju sve veći broj i veću složenost zahtjeva pred organizacije. Potrebna je inovativnost, pravovremeno i brzo reagiranje, prilagodljivost, profitabilnost uz dosljednost da bi se zadovoljile različite potrebe korisnika. Sve se to ne može ostvariti ako krizni menadžment nije učinkovit.

⁸Ibid, str. 16.

⁹Luecke, R. op.cit., str. 15.

Uspješan krizni menadžment će obuhvatiti sve točke krize organizacije: koje mogu biti potencijalna, latentna, akutna/savladiva i akutna/nesavladiva kriza. Anticipativnim upravljanjem krizom najbolje se ista svladava.¹⁰

Možemo reći da se djelovanje prvenstveno ostvaruje jačanjem samostalne i socijalne kompetentnosti uprave uz uporabu segmenta koji omogućuje prelazak u novom smjeru. Kao najvažniji instrumenti anticipativnog upravljanja krizom ubrajaju se bonitet organizacije, upravljanje rizicima, politika fleksibilnosti i sustav ranog upozoravanja. Zapravo je svrha preventivnog djelovanja uspostavljati spremnost na visokom nivou prema nevidljivim promjenama u vezi temeljnih varijabli, uz jačanje kompetentnog menadžmenta.

Također, krizni menadžment, kao zadatak ima pratiti sve etape razvoja krize, uz nastojanje da se preventivno djeluje, a ako je kriza već nastala, treba pomoći da se izbjegnu strateške krize i raditi na posljedica krize.

To je načelo upravljanja s ciljem da se izbjegne razvoj krize, a kada se dogodi kriza, načelo je za što brži i efikasniji oporavak poduzeća uz davanje sustavnih i konstruktivnih odgovora na krizne situacije. S obzirom da poslovna kriza dovodi do poticanja konflikata, za krizni menadžment je bitno da na što bolji način upravlja konfliktima kako bi oni doprinijeli konstruktivnom izlasku iz nje.¹¹

Ovaj menadžment ne treba shvaćati kao situaciju na koju nije potrebno obratiti pažnju, već upravo suprotno. Na ovu tzv. akciju, treba gledati kao na važan i sastavni dio upravljanja organizacijom na odgovoran način, gdje se prosuđuje o rizicima i šansama, gdje se ne može isključiti nastanak krize pogotovo ako je povećana nesigurnost i postoje nagle promjene.

Prepoznavanjem postojećih potencijala i sagledavanjem nedostataka i pogrešaka, ovladava se krizom i osigurava opstanak određene organizacije.

2.4. Krizni plan

Krizni plan uključuje niz informacija poput; procedura evakuacije; hitnog popunjavanja različitih dijelova kompanije; mjesto za najam ili nabavu opreme, alata vozila i drugih sredstava neophodnih za krizni događaj. Za vrijeme trajanja krize PR služba usmjerena je na komuniciranje s PR timova poduzeća s kojima tvrtka uglavnom ima komunikaciju i kad nema krize.¹²

¹⁰ Osmanagić Bedenik, N., op.cit. str. 59.

¹¹ Ibid, str. 60.

¹² Tomić, Z. op.cit., str. 366.

Koristan i ispravan plan kriznih komunikacija sadrži sljedeće dijelove: Naslovnu stranu, Uvod, Popis poznatih osoba, Datumi za probu, Obavještanje javnosti, Formiranje tima za kriznu komunikaciju. U slučajevima kada se dogodi iznenadna situacija, svaka kompanija mora pripremiti krizni popis sa navedenim članovima kriznog tima, ključnim menadžerima poduzeća, ključnim javnostima ili organizacija sa svim podacima (imenima odgovornih lica, faksovima, telefonima, adresama, kao i kontakt podacima ovih osoba u kućama za odmor, kontakt telefonima njihovih susjeda i prijatelja).

Identificiranjem potencijalne krize pristupa se izradi plana kriznog komuniciranja (PKK), koji se, ako je u pitanju velika organizacija, nalazi kao dio šireg plana upravljanja krizama, mada može biti i samostalan dokument, s ciljem pomoći za PR tim za efikasnije upravljanje krizom. PKK mora biti praktičan za upotrebu i napisan na način daje razumljiv i lako primjenjiv. Ako je PKK preopširan, zaposlenici će ga slabo pročitati, te stoga mora biti koncipiran na način da se kroz njega može pronaći dio o postupanju u slučaju krize. On mora biti u tiskanom obliku, zbog mogućeg nestanka električne energije i nemogućnosti korištenja računalima, s napomenom da se treba čuvati na više mjesta.

Ukoliko je inventarom kriza definirano da su tri krize moguće, organizacija treba imati razvijen PKK za svaku pojedinačno, jer neće biti ista komunikacija kod požara i kod kvara glavnog stroja u pogonu.

U slučaju nepredviđenih događaja, bolje je imati zastario plan, koji je efikasniji nego da nije bilo nikakvog plana. Plan kriznog komuniciranja ima informacije kao što su: procedura evakuacije; hitnog popunjavanja različitih dijelova poduzeća, mjesta za nabavu opreme i ostalog potrebnog kod hitnog slučaja.¹³

Iako su pojedini dijelovi kriznog plana isti kod svih vrsta kriza, za svaku od njih potrebne su određene dodatne informacije za maksimalnu efektivnost plana kriznog komuniciranja. Tako, npr. općina može utvrditi da je najprije moguća vrsta kriza poplava. Tada, ako nekim slučajem dođe do poplave, PR odjeljenje u svom planu kriznog komuniciranja treba imati podatke o procedurama evakuacije, plan objekta, te stručnjake iz Civilne zaštite kao glasnogovornike.

Zaposlenici su najvažnija javnost poduzeća, te je potrebno da imaju imati pristup informacijama prije no što ih poduzeće podijeli medijima. Kod građenja strategije odnosa sa javnošću, moraju se uspostaviti kućna pravila navedenih u priručniku za zaposlenike, koji mora jasno razjasniti tko smije, a tko ne smije davati izjave za medije, ne samo za vrijeme krize nego

¹³ Novak, B. Krizno komuniciranje i upravljanje opasnostima - priručnik za krizne odnose s javnošću, Zagreb: Binoza Press, 2001., str. 156.

i općenito. Time se mogu izbjeći krize koje se dešavaju kada zaposlenik koji ne zna sve činjenice o nečemu daje izjavu za medije.¹⁴

Zadaća da prenosi informaciju medijima je svakako posao odgovarajućeg portparola za medije, koji mora točno znati što treba kazati u izjavi za medije. Davanje fraza, kao što su "bez komentara" ili "nisam ovlašten da dajem odgovore" dovodi do nagađanje sa mogućim štetnim posljedicama, što posebno dolazi do izražaja u kriznim situacijama. Kada glasnogovornici nisu obučeni i govore „bez komentara“ odnosi sa medijima se raspadaju odmah na početku.

U slučajevima kada se izvode obuke u kućnim uvjetima, uključuju se video snimci, da bi se pojačala svjesnost zaposlenika o svojim lošim navikama i govoru tijela, čime se prenosi potpuno drugačija poruka nego ona izgovorena na glas.

Dobro pripremljen glasnogovornik uvijek zna što i kako nešto kaže, dobro poznaje predmet, ključne oblasti i odgovor na teška pitanja, uz prethodno vježbanje cijelog postupka. Glavna poruka treba odmah biti istaknuta, jasna, na što jednostavniji način, bez korištenja žargona i preteških riječi, koje su često nerazumljive za slušatelje. Kreće se sa demantiranjem lažnih vijesti, jer će snaga medija u suprotnom iste učiniti istinitim.¹⁵

Svrha i ciljevi plana kriznog komuniciranja detaljno pojašnjavaju organizacijsku politiku prema njenoj javnosti. Ciljevi su odgovori na pitanje što se misli postići planom?, ali ne trebaju biti previše teški za ostvarivanje niti da su previše brojni. Poduzeće ili organizacija mogu postaviti sljedeće ciljeve:

- prikazivanje u medijima kao poduzeća koje brine o klijentima i zaposlenicima
- da osigura točnost i preciznost svih informacija.

Popis ključnih javnosti obuhvaća interne i eksterne javnosti, sa kojima se mora komunicirati za vrijeme krizne situacije, nije isti kod svih poduzeća. Lista ključnih javnosti treba da bude iscrpna mada sve javnosti ne trebaju biti zabilježene u svakoj krizi. U trenutku krize je lakše eliminirati javnosti koje nisu potrebne, nego da se u stresnim uvjetima krize pokušava sjetiti koje su bitne javnosti.

Javnosti možemo podijeliti u sljedeće kategorije:

- Moćne javnosti – predstavlja ljude koji imaju moć i ovlaštenja za donošenje odluka kao što su direktori, investitori i ključni rukovoditelji, čije je obavještanje prioritetno.

¹⁴Ibid, str. 170.

¹⁵ Kešetović, Z. Krizni menadžment, Beograd, 2008., str. 11.

- Funkcionalna javnost –predstavlja ljude koji su zaslužni za rad organizacije, kao što su zaposlenici, sindikat, snabdjevači, prodavatelji, dobrovoljci i potrošači.
- Normativna javnost - osobe koji dijele isti sustav vrijednosti: trgovinska komora, profesionalna organizacija i udruženje i konkurenti.
- Difuzna javnost – osobe neposredno povezane s poduzećem koje se nalazi u kriznoj situaciji, a tu spadaju mediji, susjedi, grupe na istom teritoriju kao i one sa sličnim djelatnostima u lokalnoj zajednici.¹⁶

Kako bi se obavijestile javnosti potreban je formiran sustav za kontakt sa svakom od njih i sa njegovim opisom u PKK. Mnoge kompanije za internu javnost koriste sustav lančane poruke. Osoba koja prva sazna za krizu prvo obavještava rukovoditelja organizacije, glavnog za odnose sa javnošću, kao i voditelje odjela kojih se kriza po svojoj prirodi (do)tiče. Informacije kroz lanac moraju biti jasne i bez pogreške, čak i kod nedostupnosti nekih od članova.

Adekvatna sredstva za obavještavanje se moraju odrediti za svaku javnost. Izvještavanje za tisak je primjereno za medije koji se bave informiranjem, ali ne i za druge javnosti. Članove Upravnog odbora će se često obavještavati putem telefona ili faksa, emailom. Mediji se mogu obavijestiti putem telefona, faksa, konferencijom za tisak, e-mailom, ili saopćenjem za javnost. U ostale načine obavještavanja spadaju telegrami, osobni obilasci, pisma, oglasi, bilbordi i sastanci. Također je važno i vrijeme, redoslijed obavještavanja pojedinih javnosti.

Rukovoditelj organa uprave mora biti svjestan mogućih kriza u funkcioniranju javne uprave, te stoga pristupaju postupku planiranja za izvanredne situacije. To prvenstveno uključuje proces donošenja odluka prije pojave krize.

Luecke navodi pet koraka koji mogu pomoći u osmišljavanju jednog takvog plana:¹⁷

1. Korak: Sastaviti tim za planiranje
2. Korak: Procijeniti razmjere problema
3. Korak: Načiniti plan
4. Korak: Iskušati plan
5. Korak: Ažurirati plan.

Nadalje, definiranje javnosti o mogućoj krizi zadatak je vodstva. Uspjeh i učinkovitost poduzeća u ophođenju s javnošću ovisi o njenom uspjehu i dugoročnom opstanku. Za uspješno komuniciranje poduzeća za vrijeme krize, unaprijed se definiraju ključne javnosti koje može

¹⁶ Ibid, str. 80.

¹⁷ Luecke, R., op.cit., str. 69.

izravno ili neizravno angažirati. Kada je riječ o javnosti samo ih je nekoliko i međusobno se razlikuju.

Kada se pojavi krizna situacija, najvažniji zadatak je rasporediti osoblje na mjesta predviđena kriznim planom. Najvažniji dio plana, osim sigurnosnog faktora, je uspostavljanje učinkovite interne i vanjske krizne komunikacije. Osobe koje su zadužene za eksternu komunikaciju moraju odmah aktivirati poseban komunikacijski kanal/liniju i uspostaviti komunikaciju s javnošću.

2.5. Vrste kriza

Krizu se često miješa s hitnim situacijama i izvanrednim situacijama i katastrofama, pa je potrebno razlikovati ove pojmove i pojmove na koje se odnose.

Hitno stanje još uvijek nije kriza unatoč iznimnim zahtjevima koje postavlja tradicionalnim strukturama. Izvanredno stanje treba razlikovati od izvanrednog stanja, u kojem vlada proglašava obustavu normalnog funkcioniranja vlade i izvršne vlasti države, kada se šalje upozorenje građanima da je potrebno promijeniti uobičajeni način života ili ponašanja za zaštitu života i imovine te gdje su državne službene naređene prema planovima za hitne slučajeve. Moguće je ograničenje određenih sloboda i građana. Razlog za uvođenje izvanrednog stanja obično je elementarna nepogoda, veliki građanski nemiri ili proglašenja, odnosno početak rata u kojem se slučaju koristi i pojam ratnog stanja.¹⁸

Izvanredno stanje se obično uvodi zbog elementarne nepogode, velikih građanskih nereda ili proglašenja, odnosno početka rata u kojem se slučaju se koristi i pojam ratnog stanja. To su potpuno razumljive operativne situacije koje, ako se dopusti da se razviju, mogu rezultirati ozbiljnim uništenjem kapaciteta i gubitkom materijalnih resursa ili ljudskih života. Tada hitne službe za izvanredne situacije (policija, vatrogasci, hitna pomoć i dr.) mogu reagirati na tradicionalan način. Tijekom takvih događaja, ostale komponente sustava neće biti poremećene u većoj mjeri. Stoga je razlika između pojmova krize i hitnog stanja relativno točna i logična. Ključni element razlikovanja je jasnoća prirode, karaktera i razmjera događaja prisutnih u izvanrednim situacijama, što nije slučaj za krizne situacije. Izvanredna situacija se većinom rješava rutinskim operativnim procedurama. Izvanredna (hitna) situacija je širi pojam od krize, pošto su krize jedna vrsta izvanrednog stanja, a svaka izvanredna situacija nije nužno kriza.

¹⁸Kešetović, Ž., Korajlić, N., Krizni menadžment, Travnik, : Pravni fakultet Univerziteta u Travniku, Travnik, 2008., str. 35.

Riječ katastrofa dolazi od grčke riječi *katastrefo* u značenju glagola okrenuti, obraćati, prevrnuti. Najčešće se koristi za uništavanje, kvar te iznenadne i velike nesreće, s vrlo teškim posljedicama po ljudske živote i materijalnu štetu.

Često se događa da se pojmovi krize i katastrofe poistovjećuju. U teorijskim krugovima, međutim, uloženi su napor za uspostavljanje i održavanjem precizne linije razgraničenja ova dva pojma, koji široko pokrivaju sve vrste nesretnih događaja, prošlih i budućih. Područje katastrofe je dobro definirano područje studija koje se sastoji od grupe istraživača određenih agencija koje utvrđuju i provode politiku i izravno unutar osoblja praktičari koji rade na terenu.. Korisna definicija katastrofe ne može se razviti bez ispravne definicije krize, budući da su to dva koncepta neraskidivo povezana.¹⁹

Kao i krize, ne postoji univerzalna definicija katastrofe, jer ovisi od disciplini koje je koristi. Ponekad se kao definicija katastrofe navode masovne žrtve ljudi, fizičke štete u prirodnom okolišu izvan sposobnosti zahvaćenih zajednica da odgovore ponekad se nazivaju posebnim katastrofama. Uobičajene značajke katastrofa uključuju:

- veliki broj nastradalih
- oštećenja materijalnih resursa
- nerazmjer između mogućnosti i potrebe za saniranje i otklanjanje posljedica
- pojave različitih psihičkih reakcija sa negativnim utjecajem na aktivnosti zaštite i spašavanja
- hitne intervencije koje se automatski obavljaju
- pozitivne humane reakcije u nepogođenim i udaljenim područjima, uz pomoć i solidarnost sa nastradalim.²⁰

Katastrofa je neočekivani događaj s malom vjerojatnošću kada se jednom dogodi, prouzročit će velike gubitke (ljudskih, materijalnih, financijskih itd.) u okolišu i uzrokovati naprezanje njegove društvene strukture. Uzročna veza između katastrofalnog događaja i njegovog utjecaja važna je za ovaj koncept. Dakle, ako vrlo sličan katastrofalni događaj poput razornog potresa na nenaseljenim Aleutskim otocima nije katastrofa, katastrofa je ako pogodi gusto naseljeno urbano središte.

¹⁹Kešetović, Ž- Toth, I. Problemi kriznog menadžmenta, Veleučilište Velika Gorica, Velika Gorica, 2012., str. 46.

²⁰Kešetović, Ž. op.cit., str. 18.

Klasična definicija katastrofe Kvaranteli (o) najviše se bavi četirima ključnim elementima:

- opisom izvora,
- fizičkim oštećenjima,
- društvenim poremećajima i
- negativnim evaluacijama.²¹

Ranije se inzistiralo na izvoru i šteti, dok novije varijante naglašavaju društveno konstruiranu dimenziju i društvenu dislokaciju koja karakterizira ili prati katastrofu.

U suvremenom zapadnom društvu ljudi su toliko navikli na fizičku sigurnost da ih vrlo uznemiruje i najmanji znak ranjivosti. U rizičnom društvu rizika i relativno male pogreške i neuspjesi mogu dovesti do velikih problema koji se zbrajaju u nepovredivoj situaciji. Tako je u velikom gradu gubitak električne energije na samo nekoliko sati u velikom gradu, opasna situacija, jer većina stanovnika ne može bez toga, liftovi ne rade, a javni prijevoz staje. Činjenica da su događaji poput pada aviona Boeing kompanije El Al na periferiji Amsterdama 1992., bombaškog napada u diskoteci Wolendam 2001., i nesreće u kojoj je zajedno poginulo manje od 100 ljudi, pokazuje da su standardi i percepcije uvjetovani društvenim okolnostima i da su norma u modernim vremenima u Nizozemskoj. To ne zadovoljava standarde i definicije suvremenih američkih sociologa katastrofe, a kineski novinari bi te događaje opisali kao izvanredne. Također, znanstvenici, političari, novinari, javnost, žrtve, društveni aktivisti koriste različite izraze za događaje kao što je tragedija trovanja kemikalijama u Bopalu, pa odgovorna kompanija "Union Karbajd" to naziva incidentom, indijska vlada to naziva incidentom, žrtvama katastrofa, i tragedijama društvenih aktivista, masakrima, pa čak i industrijskim genocidom.

Danas se autori udaljavaju od fokusiranja na definiciju katastrofalnih čimbenika i, suočeni s modernim katastrofama, prebacuju fokus svog istraživanja na "društvenu konstrukciju katastrofe" –tajanstveni proces kroz kojim ljudi kombiniraju određena vremenska razdoblja ili kolektivna iskustva.

Definiranje katastrofa u apsolutnim terminima (mrtvi, ranjeni, beskućnici, vode i sl.) daje mnogo prostora za bespotrebne rasprave potaknute različitim tumačenjima i kulturološkim razlikama.. Za javnu upravu, deklaracije o katastrofama više su proizvod politike nego apsolutna mjera smrtnosti i štete. Nadalje, pravna definicija katastrofe u smislu "objektivnih" pokazatelja, postotak i veličina ne može uključivati subjektivni osjećaj gubitka.

²¹Ibid, str. 19.

Objektivni dio definicije katastrofe usredotočuje se na neupitne i nepobitne katastrofe (potresi, uragani, tsunamiji, poplave), a subjektivno značenje sugerira da uključuje sve vrste kolektivnog razmišljanja i daje smisao događajima. Izazov je pomiriti te perspektive s uobičajeno definiranim neželjenim kvarom sustava. Jedini način da se riješi gornji problem je da se koncepta katastrofe poveže s konceptom krize, što pomaže riješiti barem jedan problem koji je svojstven klasičnoj definiciji katastrofe: pokriva ne samo dobro definirane i nedvosmislene događaje katastrofe, već također širok raspon događaja, procesa i vremenskog razdoblja. Ovo možda ne odgovara definiciji katastrofe, ali njihova priroda ih čini vrijednima pažnje onih koji proučavaju katastrofe. Jer ublažava uvjete povezane s kolektivnom (ponovnom) ocjenjivanjem, otvarajući tako put prijetećim situacijama i problemima uspješnog reagiranja na opasne događaje.²²

Ako se koncepti krize i katastrofe stave pod zajednički krov, moguće je razlikovati objektivizirane procese perturbacije i procese subjektivnog kolektivnog razmišljanja, ne dopuštajući istraživačima da se usredotoče samo na prirodne katastrofe ili postanu puki promatrači društvenih trendova. U takvom podijeljenom konceptu, kriza se odnosi na proces promatranja poremećaja, dok se katastrofa odnosi kolektivnu negativnu evaluaciju procesa. Iz ove perspektive, kriza je katastrofa s lošim završetkom. Katastrofa je potkategorija općeg koncepta krize i katastrofe. Katastrofa nije kriza u tradicionalnom smislu (uključuje prijetnju i mogućnost donošenja odluke u kratkom vremenu) već uključuje procedure menadžera i probleme kad se desi izvanredni događaj, koji se odnosi na prijetnju sigurnosti, povrede i opasnost za život.

Predstavljene nove ideje zahtijevaju multidisciplinarni pristup. Povezujući koncepte krize i katastrofe, mogu se uhvatiti i kategorizirati mnogi različiti događaji i procesi koji su dugo bili predmet različitih stručnih područja. Kategorija katastrofa je proširena je na sve vrste kriza s lošim završetkom. Katastrofe nisu krize u tradicionalnom smislu (situacija koja uključuje prijetnje i prilike u kojima se važne odluke moraju donijeti u kratkom vremenskom razdoblju) već problemi u postupcima upravljanja i velikim hitnih situacijama, uključujući prijetnje, ozljede i gubitak života.

Za razliku od kriza, koje sadrže mogućnost kontradiktornog razvoja, katastrofe se doživljavaju kao odlučujući zaokret prema zlu s razornim (smrtonosnim) posljedicama, čiji su postupci usmjereni na one koji su pogođeni katastrofom i nisu niti predvidljivi niti popravljivi.

²²Kešetović, Ž- Toth, I., op.cit., str. 48.

Mogu se shvatiti kao krajnja manifestacija krize. U svakom slučaju, neriješena kriza zapravo vodi katastrofi. Isti događaj može biti katastrofa za neke aktere i kriza za druge. Kao rezultat toga, pojava razornog uragana Katrin (2005.), koji je odnio mnoge živote i prouzročio ogromnu materijalnu štetu, bio je katastrofa za pogođeno stanovništvo, a za američku agenciju FEMA i vladu SAD je također kriza, budući da su bili podvrgnuti oštroj kritici i smanjenju legitimiteta zbog nedovoljne reakcije na ovaj incident.

U praksi je teško, ako ne i nemoguće, razlikovati izvanredne situacije, krize i katastrofe. Kada se dogodi događaj velikih razmjera, postavljaju se različiti zahtjevi pojedinačnim agencijama u različitim intervalima. Katastrofa koju jedna agencija definira kao da je druga, bila bi stalna kriza ili izvanredan slučaj. Na primjer, u slučaju pada zrakoplova nakon zbrinjavanja preživjelih, operacija oporavka uključuje policiju, istražne agencije i civilno zrakoplovstvo. Za neke službe, situacija će i dalje biti stalna kriza u pogledu upravljanja resursima (smještanje i liječenje ranjenika, sanacija štete, uspostavljanje normalnog prometa itd.). Ova ilustrira dinamičnu i međusobno konstruktivnu prirodu veza uspostavljenih između socijalnih radnika, hitnih službi, drugih hitnih službi i volonterskih organizacija uključenih u rješavanje velikih incidenata. Nije izričito dano unaprijed u visoko strukturiranom planu odgovora na krizu, što podrazumijeva jedinstvenu kombinaciju potreba i zahtjeva u smislu adekvatnog odgovora.

Krize se događaju u potpuno različitim kontekstima. Uspostavljanje usporedivih razina donošenja odluka u različitim visoko strukturiranim organizacijama i institucijama je predstavlja problem, osobito tamo gdje se hijerarhije i točke odlučivanja razlikuju.

Izvanredne situacije mogu se definirati kao situacija koja zahtijeva hitan i visoko strukturiran odgovor, dok su rizici koji se odnose na donošenje kritičkih odluka definiraju s relativnom preciznošću. Kada konceptualiziraju takav događaj, nadležni imaju jasnu ideju o tome što se događa (opseg i priroda događaja) i što trebaju učiniti (učinkovita strategija). Organizacijski, izvanredna situacija je opasna situacija na koju se odgovara raspoloživim resursima i u skladu s postupcima propisanim odgovarajućim planovima.

Kriza je situacija koje zahtijeva hitan odgovor, ali je rizik za ključne donositelje odluka teže definirati jer je sama situacija nejasna i složena. Za njih je tipičan odgovor da su njegovi učinci nejasni ili se naknadno ispostavljaju. Ipak, nejasno je hoće li poduzete mjere utjecati na smirivanje krize. Na primjer u požaru koji je zahvatio vitalno postrojenje kritično za proizvodnju različitih proizvoda tvrtke; ili u objektu sa opasnim kemikalijama ili eksplozivnim

materijalima; ili je požar pokrenula osoba koja prijeti ubojstvom ljudi u zapaljenoj zgradi ili vatrogasce.²³

Katastrofa je nepovratna i razorna posljedica lošeg upravljanja izvanredne situacije ili krize. Ova katastrofa bit će posljedica požara koji u potpunosti uništava vitalno postrojenje u tvornici, sprječava daljnju proizvodnju i ispunjavanje ugovorih obveza, ugrožava njegovo postojanje i uzrokuje materijalnu štetu te ljudske žrtve.

²³Kešetović, Ž., op.cit., str. 22.

3. KRIZA I SIGURNOST

Buzan nudi pet mogućih objašnjenja za ono što on naziva „trajna nerazvijenost sigurnosnog razmišljanja“, od kojih su 4 posebno zanimljiva.²⁴ Prema njemu, koncept sigurnosti pokazao se previše složenim da bi se dopao analitičarima i stoga su ga političke elite ignorirale te stvorile koncepte sigurnosti koji su se mogli kontinuirano prilagođavati ekološkim i političkim potrebama. Drugo objašnjenje se odnosi na utjecaj realističke škole za sigurnosne studije, budući da je njezin istraživački fokus uglavnom na konceptima moći i nacionalnog interesa. Sigurnost je često promatrana kao proizvod moći, osobito one vojne, što vodi do državnog shvaćanja naoružanja i nacionalne sigurnosti temeljene na prijetnjama teritorijalnom integritetu i suverenitetu. Pod trećim razlogom nerazvijenog koncepta sigurnosti misli se na razvoj različitih prigovora paradigmi stvarnosti do kasnih sedamdesetih prošlog stoljeća. Neki istraživači smatraju da su realistički modeli ograničeni na razumijevanje drugih čimbenika sigurnosti (ne samo vojnih), te da razvoj nacionalnih „ratova“ stalnim naoružavanjem zahtijeva razvoj novih istraživačkih koncepta, pa se okreću istraživanjima mira.

Pritom su naišli na iste probleme koji su isticali kao kritičari realista, a to je pretjerana usredotočenost na koncept mira, postavljanje sigurnosnog ruba postojanja na razinu koja utječe na ukupnu sigurnost nacionalne države. Četvrto objašnjenje nerazvijenog koncepta sigurnosti je da političke elite preferiraju „dvosmislenost“ koncepta sigurnosti jer mogu prilagoditi koncept za trenutne političke preferencije. U takvim slučajevima, političke elite koriste koncept nacionalne sigurnosti kao opravdanje za postupke i politike koje se inače objašnjavaju javnosti. To je „korisno“ sredstvo za političku elitu jer je poznato da je sigurna u regiji. Za područje sigurnosti vrijedi načelo tajnosti, čime se izbjegava transparentno djelovanje i eventualno proglašava da neki od njihovih političkih agendi uključuje nacionalnu sigurnost, čime se osigurava da su njihove radnje „neupitne“. Na primjer, tijekom Hladnog rata Sjedinjene američke države i Sovjetski savez imali su koristi od stalnog naglaska na povećanje razina prijetnji od vanjskih protivnika, što je pravdalo politiku naoružanja i poticanje trajnog stanja pripravnosti. Ove politike na kraju dopuštaju da se financijska sredstva preusmjeravaju na vojnu obranu i nacionalnu sigurnost, ekonomski protekcionizam i druge politike koje imaju dubok utjecaj na domaći politički život.²⁵

²⁴ Buzan, B. *People, States and Fear: An Agenda for International Security Studies in the Post- Cold War Era*. 2nd ed. Harvester Wheatsheaf. Hertfordshire, 1991., str. 1.

²⁵ *Ibid*, str. 7-11.

Izvori sigurnosnih prijetnji dio su okruženja ljudi. To su pojave, procesi, materije i određena živa bića koja svojim postojanjem ugrožavaju ljude, društvene poretke, materijalna dobra i ekološke sustave.²⁶

S obzirom na važnost svih oblika opasnosti i sigurnosti u suvremenom sve je veći fokus i razvoj sigurnosnih modela kojima se od strane pojedinaca i zajednice nastoje zaštititi, obraniti i održavati kontinuirani razvoj. Sigurnost se danas doživljava kao vezana uz prošlost, a u slučajevima i način na koji je bila osigurana, te opasnosti koje su prevladavale u to vrijeme. U tom istraživanju često se vraća na Hladni rat, kada su se glavne opasnosti odnosile na mogućnost uporabe oružja za masovno uništavanje i ratove između regionalnih i globalnih sila, te druge opasnosti od uporabe nasilja. Hladnoratovski poredak održavao je stabilnu strukturu poretka, nije bilo izravnog vojnog sukoba velikih sila, ali se njihova konkurencija očitovala u mnogim posredničkim ratovima i sukobima na teritoriju drugih zemalja. Kako se hladnoratovski poredak raspao i novi poredak počeo oblikovati, suočio se s nizom civilizacijskim izazova bez presedana, čije su posljedice bile sve manje prijetnje nacionalnom suverenitetu i teritorijalnom integritetu, a više vrijednostima i temeljnim uvjetima. Pojavom novih oblika opasnosti, pojavljuju se i novi izazovi, odnosno transformacija starih, koji zahtijevaju nove nacionalne politike i sposobnosti za suočavanje sa složenim krizama i nesigurnošću. Gotovo kontinuirano u današnjim uvjetima.²⁷

Pojam sigurnosti potječe od latinske riječi „*securitas*“ u prijevodu sinonima sigurnost, odnosno siguran, pouzdan, zaštićen. Radi se o pojmu koji ima negativan aspekt određenja te je stoga za potvrdnu definiciju potrebno analizirati niz sistemskih pitanja. Teorijski promatrano sigurnost je apsolutan pojam, što znači da je netko ili nešto sigurno ili nesigurno. Međutim, u realnom okruženju, sigurnost nije apsolutna kategorija već bi se prije moglo govoriti da joj je svojstven određen stupanj relativiteta. Apsolutna sigurnost ne postoji, ali je potrebno postizanje stupnja sigurnosti koji će ljudima jamčiti normalan život i rad. Pojam sigurnosti koristi se u društvenim znanostima u različitom kontekstu od nacionalne sigurnosti, socijalne, pravne do sigurnosti na radu. Sigurnost je jedan od osnovnih fenomena ljudskog društva, bez obzira na fazu njegovog razvoja. Oduvijek se gledalo da se osiguraju vrijednosti i stanje za koje se smatralo da su od vitalnog značaja.

Četiri su osnovna pristupa proučavanja pojma sigurnosti. Prvi pristup je proučavanje sigurnosti na nivou nacionalne države, vezano za probleme sigurnosti i opstanka pojedine

²⁶ Tatalović, S. Bilandžić, M. Osnove nacionalne sigurnosti. Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske, Zagreb, 2005., str. 16.

²⁷ Mihalinčić, M. Suvremena sigurnost, novi rizici i razvoj preventivnih modela kriznoga upravljanja u Republici Hrvatskoj, Doktorski rad, Sveučilište u Zagrebu, , Zagreb, 2020., str. 1.

države = nacionalna sigurnost. Druga je sigurnost na međunarodnom nivou kao temeljne instrumente za ostvarivanje međunarodne sigurnosti. Postoji gledište na sigurnost u okviru regionalnog pristupa, koji je usmjeren na proučavanje sigurnosne problematike u pojedinim svjetskim regijama, pod nazivom regionalna sigurnost. Globalni pristup obuhvaća pojam sigurnosti cjelovitu u sadržajnom i prostornom smislu, pod nazivom globalna sigurnost. Kao primjer ugroze sigurnosti, ali i krize, može se navesti arapsko-izraelski ratni sukobi.

3.1. Kriza uzrokovana arapsko-izraelskim sukobima

Uoči povlačenja britanskih snaga 15. svibnja 1948., Izrael je proglasio neovisnost. Sljedećeg dana, arapske snage iz Egipta, Transjordana (Jordana), Iraka, Sirije i Libanona okupirale su područja u južnoj i istočnoj Palestini koja UN-ova podjela Palestine nije podijelila Židovima, a zatim Istočni Jeruzalem, uključujući malu židovsku četvrt Starog grada. Navedena svrha invazije bila je uspostavljanje reda i zakona u svjetlu britanskog povlačenja, uz incidente poput onog u DayrYāsīnu i rastuću izbjegličku krizu u susjednim arapskim zemljama. Izraelci su u međuvremenu osvojili kontrolu nad glavnom cestom za Jeruzalem kroz planine Yehuda ("Brda Judeje") i uspješno odbili ponovljene arapske napade. Početkom 1949. Izraelci su uspjeli zauzeti cijeli Negev do bivše granice između Egipta i Palestine, osim pojasa Gaze.²⁸

²⁸ <https://history.state.gov/milestones/1945-1952/arab-israeli-war>

Slika 1. UN-ov plan podjele: Izrael i Palestina

Između veljače i srpnja 1949., kao rezultat odvojenih sporazuma o primirju između Izraela i svake od arapskih država, utvrđena je privremena granica između Izraela i njegovih susjeda. U Izraelu se taj rat pamti kao njegov rat za neovisnost. U arapskom svijetu postao je poznat kao Nakbah (ili Nakba; “Katastrofa”) zbog velikog broja izbjeglica i raseljenih osoba koji su rezultat rata.

3.2. Sueska kriza 1956. godine

Napetosti su ponovno rasle s dolaskom na vlast egipatskog predsjednika Gamala Abdela Nassera, koji je bio uvjereni panarapski nacionalist. Nasser je zauzeo neprijateljski stav prema Izraelu. Godine 1956. Nasser je nacionalizirao Sueski kanal, vitalni plovni put koji povezuje Europu i Aziju koji je u velikoj mjeri bio u vlasništvu francuskih i britanskih koncerna. Francuska i Britanija odgovorile su sklapanjem sporazuma s Izraelom – čijim je brodovima bilo

zabranjeno korištenje kanala i čiju je južnu luku Elat blokirao Egipat – po kojem će Izrael napasti Egipat; Francuska i Britanija bi tada intervenirale, tobože kao mirotvorci, i preuzele kontrolu nad kanalom.

U listopadu 1956. Izrael je napao Egipat i Sinajski poluotok. U pet dana izraelska je vojska zauzela Gazu, Rafah i Al-Arīsh – uzevši tisuće zarobljenika – i zauzela veći dio poluotoka istočno od Sueskog kanala. Izraelci su tada bili u poziciji otvoriti pomorske komunikacije kroz zaljev Aqaba. U prosincu, nakon zajedničke anglo-francuske intervencije, na tom su području bile stacionirane snage UN-a za hitne slučajeve, a izraelske snage su se povukle u ožujku 1957. Iako su egipatske snage bile poražene na svim frontama, Sueska kriza bila je za Arabe doživljena kao egipatska pobjeda. Egipat je odustao od blokade Elata. Na Sinajskom poluotoku postavljene su tampon snage UN-a.²⁹

Arapske i izraelske snage sukobile su se po treći put od 5. do 10. lipnja 1967., u onome što je nazvano Šestodnevni rat (ili Lipanjski rat). Početkom 1967. Sirija je pojačala svoje bombardiranje izraelskih sela s položaja nazvanog Golanska visoravan. Kada su izraelske zračne snage u znak odmazde oborile šest sirijskih borbenih zrakoplova MIG, Nasser je mobilizirao svoje snage blizu granice sa Sinajom, otpustivši tamošnje snage UN-a, te je ponovno pokušao blokirati Elat. U svibnju 1967. Egipat je potpisao sporazum o međusobnoj obrani s Jordanom.

Izrael je odgovorio na ovu očitu arapsku navalu iznenadnim zračnim napadom, uništavajući egipatske zračne snage na zemlji. Izraelska pobjeda na terenu također je bila nadmoćna. Izraelske jedinice odbacile su sirijske snage s Golanske visoravni i preuzele kontrolu nad Pojasom Gaze i Sinajskog poluotoka iz Egipta, te otjerale jordanske snage iz područja Zapadne obale. Važno je naglasiti da je Izraelcima prepuštena isključiva kontrola nad Jeruzalemom.

3.3. Ratovi od JomKipurskog rata 1973. godine do danas

Sporadične borbe koje su uslijedile nakon Šestodnevnog rata ponovno su se razvile u rat punog razmjera 1973. Dana 6. listopada, na židovski sveti dan JomKipura (dakle, "JomKipurski rat"), Izrael je bio zatečen nespremnim od strane egipatskih snaga koje su prešle Sueski kanal i prelazak sirijskih snaga na Golansku visoravan. Arapske vojske pokazale su veću agresivnost i borbenu sposobnost nego u prethodnim ratovima, a izraelske su snage pretrpjele velike gubitke. Izraelska vojska je, međutim, preokrenula mnoge od svojih ranih gubitaka i probila se na sirijski teritorij i opkolila egipatsku Treću armiju prešavši Sueski kanal i uspostavivši snage na

²⁹ Ibid,

njegovoj zapadnoj obali. Ipak, nikada nije povratio naizgled neprobojne utvrde duž Sueskog kanala koje je Egipat uništio u svojim početnim uspjesima.

Borbe, koje su trajale kroz islamski sveti mjesec ramazan, okončane su 26. listopada. Izrael je potpisao službeni sporazum o prekidu vatre s Egiptom 11. studenog i sa Sirijom 31. svibnja 1974. Sporazum o razdruživanju između Izraela i Egipta, potpisan 18. siječnja 1974., predviđao je povlačenje Izraela na Sinaj zapadno od prijevoja Mitla i Gidi, dok je Egipat trebao smanjiti veličinu svojih snaga na istočnoj obali kanala. Između dvije vojske uspostavljene su mirovne snage UN-a. Ovaj sporazum je dopunjen još jednim, potpisanim 4. rujna 1975. godine.

Izrael i Egipat su 26. ožujka 1979. potpisali mirovni sporazum kojim je formalno okončano ratno stanje koje je između dviju zemalja postojalo 30 godina. Prema uvjetima ugovora, koji je proizašao iz sporazuma iz Camp Davidova potpisanog 1978. godine, Izrael je vratio cijeli Sinajski poluotok Egiptu, a Egipat je zauzvrat priznao Izraelu pravo na postojanje. Dvije zemlje su potom uspostavile normalne diplomatske odnose.

Dana 5. lipnja 1982., manje od šest tjedana nakon potpunog povlačenja Izraela sa Sinaja, povećale su se napetosti između Izraelaca i Palestinaca, koje su rezultirale izraelskim bombardiranjem Bejruta i južnog Libanona, gdje je Palestinska oslobodilačka organizacija (PLO) imala niz uporišta. Sljedećeg dana Izrael je izvršio invaziju na Libanon, a do 14. lipnja njegove kopnene snage stigle su do predgrađa Bejruta, koji je bio opkoljen, ali je izraelska vlada pristala zaustaviti svoje napredovanje i započeti pregovore s PLO-om. Nakon dugog kašnjenja i masovnog izraelskog granatiranja zapadnog Bejruta, PLO je evakuirao grad pod nadzorom multinacionalnih snaga. Na kraju su se izraelske trupe povukle iz zapadnog Bejruta, a izraelska vojska se u potpunosti povukla iz Libanona do lipnja 1985.

U srpnju 2006. Hezbollah je pokrenuo operaciju protiv Izraela u pokušaju da izvrši pritisak na zemlju da oslobodi libanonske zarobljenike, ubivši pritom veći broj izraelskih vojnika i zarobivši dvojicu. Izrael je pokrenuo ofenzivu na južni Libanon kako bi povratio zarobljene vojnike. Rat je trajao 34 dana, ali je ostavio više od tisuću mrtvih Libanonaca i oko milijun raseljenih. Nekoliko arapskih čelnika kritiziralo je Hezbollah zbog poticanja sukoba. Ipak, Hezbollahova sposobnost da se do kraja bori protiv Izraelskih obrambenih snaga donijela mu je pohvale u velikom dijelu arapskog svijeta.

Godine 2013. Sjedinjene Države pokušale su oživjeti mirovni proces između izraelske vlade i palestinskih vlasti na Zapadnoj obali. Međutim, mirovni pregovori prekinuti su kada je Fatah — vladajuća stranka palestinskih vlasti — formirao vladu jedinstva sa svojom suparničkom frakcijom Hamasom 2014. Hamas, spin-off egipatskog Muslimanskog bratstva osnovanog 1987. nakon prvog ustanka, jedan je od dvije glavne Palestinske političke stranke, a Sjedinjene Američke Države proglasile su ga stranom terorističkom organizacijom 1997.

U ljeto 2014. sukobi na palestinskim teritorijima ubrzali su vojni sukob između izraelske vojske i Hamasa u kojem je Hamas ispalio gotovo tri tisuće raketa na Izrael, a Izrael je uzvratio velikom ofenzivom u Gazi. Sukob je završio krajem kolovoza 2014. sporazumom o prekidu vatre uz posredovanje Egipta, ali tek nakon što su ubijena 73 Izraelca i 2.251 Palestinac.³⁰

Nakon vala nasilja između Izraelaca i Palestinaca 2015., palestinski predsjednik Mahmoud Abbas najavio je da Palestinci više neće biti vezani teritorijalnim podjelama stvorenim sporazumom iz Osla. U ožujku i svibnju 2018. Palestinci su u Pojasu Gaze provodili tjedne demonstracije na granici između Pojasa Gaze i Izraela. Posljednji prosvjed poklopio se sa sedamdesetom godišnjicom Nakbe, palestinskog egzodusa koji je pratio izraelsku neovisnost. Dok je većina prosvjednika bila mirna, neki su upali na perimetarsku ogradu i bacali kamenje i druge predmete. Prema podacima Ujedinjenih naroda, 183 demonstranta su ubijena, a više od 6.000 ih je ranjeno bojevim streljivom.

Također u svibnju 2018. izbile su borbe između Hamasa i izraelske vojske u najgorem razdoblju nasilja od 2014. Prije nego što su postigli prekid vatre, militanti u Gazi ispalili su više od sto raketa na Izrael, Izrael je odgovorio udarima na više od pedeset ciljeva u Gazi tijekom dvadesetčetverosatne vatre.

Kriza izazvana ovim sukobima traje i danas, bez nekih naznaka da će se stanje promijeniti u korist njihovih smirivanja i dugo očekivanog mira.

3.4. *Koncept sigurnosti ljudi*

Koncept ljudske sigurnosti imao je veliki utjecaj na sigurnosna istraživanja i promatranja, teoriju i praksu međunarodne sigurnosti. Kao normativni koncept služi analizi politike i formiranju praktičnih politika. Ljudska sigurnost je u središtu ljudskih prava i ljudskih razvoja, kao pozitivna vrijednost koju sigurnosna politika treba štiti.³¹

Nakon sloma hladnoratovskog poretka, raste svjesnost da se novac uložen u naoružanje i obranu može iskoristiti za gospodarski i ukupni razvoj. Izvješće Ujedinjenih naroda o ljudskom razvoju 1993. godine pozvalo je na novi pristup sigurnosti, u kojem se koncept sigurnosti mora pomaknuti s fokusiranja isključivo na nacionalnu sigurnost na veći fokus na ljudsku sigurnost, od sigurnosti oružja do sigurnosti kroz ljudski razvoj i od teritorijalne sigurnosti do hrane, zapošljavanja i zaštite okoliša. Sljedeći veliki korak u evoluciji koncepta ljudske sigurnosti dogodio se 1994. godine, kada program Ujedinjenim naroda za razvoj povezuje razvoj i

³⁰ <https://www.cfr.org/global-conflict-tracker/conflict/israeli-palestinian-conflict>

³¹ Ejdus, F. Međunarodna bezbednost: teorije, sektori, nivoi, Glasnik i Beogradski centar za bezbednosnu politiku. Beograd, 2012., str. 216.

sigurnost, i uključio ih u „Izvješće o ljudskom razvoju“. Ljudska sigurnost je osjećaj slobode od brige, ne samo od straha od katastrofalnih događaja u svijetu, već prije svega od svakodnevnice života.

Dva su različita aspekta ljudske sigurnosti: zaštita od kroničnih prijetnji poput gladovanja, bolesti i represije. Drugo, to znači zaštititi svakodnevne obrasce života od iznenadnih i štetnih poremećaja u domu, na poslu ili u zajednici. Pod ljudskom sigurnosti podrazumijeva se sloboda od oskudice i sloboda od straha. To znači temeljnu slobodu – slobodu koja čini bit života. Podrazumijeva zaštitu ljudi od ozbiljnih (teških) i raširenih prijetnji i situacija, korištenje procesa temeljenih na ljudskoj snazi i želji. To također znači da se mog stvarati politički, društveni, ekološki, gospodarski, vojni i kulturni sustavi koji će ljudima pružiti sve uvjete za opstanak, izdržavanje i dostojanstvo.³²

Izvještajem iz 1994. godine identificira se 7 specifičnih elemenata ljudske sigurnosti:

- ekonomska sigurnost;
- sigurnost hrane;
- zdravlje i sigurnost;
- sigurnost okoliša;
- osobna sigurnost;
- sigurnost zajednice;
- politička sigurnost.

Iz rasprava o ovom pristupu proizašla su tri različita koncepta ljudske sigurnosti. Prvi je koncept prirodna prava/vladavina prava koji se može opisati kao ljudska sigurnost, utemeljen na temeljnim o pojedinačnim pravima na život, slobodu i težnju ka sreći i dužnost međunarodne zajednice da štiti i promovira prava.³³

Drugi koncept ljudske sigurnosti je humanitarni, i sadržava međunarodne napore za produblјivanje i jačanje međunarodnog prava, posebno u pogledu genocida i ratnih zločina te uništavanja oružja koje je posebno štetno za civile i neborce. Poboljšati osnovne životne uvjete izbjeglica, svih prognanih iz svojih domova i zajednica zbog sukoba.

Treći koncept smatra da je ljudska sigurnost široko uokvirena na način da uključuje sve oblike štete (ekonomske, ekološke, društvene i dr.) za život i dobrobit pojedinca. Ovdje je vidljiv socijalni element, a ogleda se u brige za okolišem, opstankom i zdravlјem pojedinaca, klimatskim promjenama, kvaliteti života. Zbog ovakvog pristupa, koji uključuje brojne prijetnje

³² United Nations Development Program, Human Development Report 1994, Oxford University Press. New York, 1994., str. 3.

³³ Williams Paul D. (2008) Security Studies: An Introduction, Williams D. Paul (ur.) London, Routledge, London, 2008., str. 230.

i rizike, sve se može percipirati kao ugroženost, te se stoga može pojaviti osjećaj mnogo različitih prijetnji i rizika. Stoga se ne mogu odabrati prave prijetnje i rizici, kao i pravodobno reagiranje protiv njih. Sigurnost ljudi ima najveću važnost za međunarodnu sigurnost. Što se tiče suvereniteta i dinamike naroda – ovaj poredak ovisi o pojedincima i njihovom osjećaju sigurnosti.³⁴

Koncept ljudske sigurnosti pomaže za proučavanje međunarodnih odnosa i sigurnosti tako da služi kao oznaka za široko istraživanje u području sigurnosnih studija, koje se prvenstveno bave nevojnim sigurnosnim prijetnjama društvima, skupinama i pojedincima.³⁵

3.5. Sigurnosni rizici

Osiguravanje dimenzija sigurnosti istovremeno znači i zaštitu vrijednosti, uz očuvanje teritorijalnog cjelovitosti. Kako bi država ispunila ovaj zadatak, njezin nacionalni sigurnosni sustav trebao se organizirati tako da se predviđa, upravlja i odgovara na sve vrste opasnosti s kojima se država i društvo suočavaju ili se mogu suočiti u budućnosti. Sustav nacionalne sigurnosti uključuje sposobnost države da zaštiti svoje društvene vrijednosti od unutarnjih i vanjskih prijetnji miru i slobodi građana, ali podrazumijeva i da se zajednički djeluje s drugim društvenim podsustavima za daljnji razvoj društva kao cjeline i ljudske civilizacije.³⁶

Suvremena sigurnosna politika tumači se kao tehnike upravljanja i upravljanje društvenim i političkim izazovima koji proizlaze iz prijetnji i rizika. Rizik je „poznata“ varijabla upravljivog sigurnosnog kompleksa koja transformira modernu sigurnosnu politiku i praksu iz klasične prijetnje teritorijalnom integritetu i suverenitetu u rizik koji istovremeno prijeti pojedincima, društvima i državama. U tom kontekstu, provedba sigurnosti zahtijeva i novi pristup upravljanju, što bi moglo dovesti do situacije da država poduzima hitne mjere za suspenziju naloga.

Danas je poznato da mnoge sigurnosne prakse mijenjaju način rada dijela ili cijelog odjela sigurnosti u iznimnim okolnostima, odnosno promjene općih procedura i sigurnosnih praksi. Potrebno je samo podsjetiti na elementarne nepogode, tehnološke nesreće i slične događaje u kojima su obustavljeni određeni postupci i uvedena određena ograničenja u svakodnevnim aktivnostima građana. Zadnji primjer je pojava pandemije virusa COVID-19, koja je nametnula mnoga ograničenja svakodnevnim aktivnostima u mnogim zemljama diljem svijeta kako bi se

³⁴Ibid, str. 232.

³⁵ Ejduš, F. Op.cit., str. 96.

³⁶ Grizold, A. Razpotja nacionalne varnosti, Obramboslovne raziskave v Sloveniji, Ljubljana, Fakultet za družbene vede, Ljubljana, 1992., str.68.

spriječilo širenje virusa i njegovih potencijalno katastrofalnih posljedica za građane, zdravstvene sustave i države (posebice gospodarski sustav).³⁷

Odgovorne države bi to trebale uzeti u obzir i biti svjesne da svaki oblik upravljanja obustavom i ograničenjima može dovesti do klizanja sigurnosnih praksi u pogrešnom smjeru, te utvrditi da će to dovesti do građana (država i njezinih postupaka) i mogućih negativnih reakcija (prosvjedi, nepoštivanje zabrana itd.).

³⁷Mihalić, M. op.cit., str. 7.

4. MIGRACIJSKA KRIZA

Migracijska kriza potječe iz Arapskog proljeća, mada je pojava migriranja iz arapskog dijela Mediterana bilo i ranije. Većina regija u kojima izbjeglice ulaze u Europu, pogođena je sukobima i nemirima, na koje međunarodna zajednica nije odgovorila bez pojave nekih konkretnih rješenja. Većina stanovništva ove regije je siromašna, nemaju osnovne životne i sigurnosne uvjete. Glavni motiv za napuštanje zemlje prebivališta su sukobi i nasilje. Osim u Siriji, u kojoj ratni sukob bjesni od ožujka 2011. godine, slično je i u Iraku, Afganistanu, Somaliji, Južnom Sudanu i drugim zemljama u kojima su milijuni civila ugroženi.³⁸

Visoka nezaposlenost među mlađim populacijama uobičajena je u svim zemljama u kojima je započeo imigracijski val, ali postoje i problemi tehnološke zaostalosti i usporenog gospodarskog razvoja u državama članicama EU-a. Dio odgovornosti je pokretanje takve masovne imigracije protiv zapadnih saveznika i intervencija usmjerenih na rušenje diktatura u tim zemljama. Situacija na Bliskom istoku dodatno se pogoršala od 2008. godine, pri čemu je Europska unija glavno izvozno tržište za te zemlje, ali i europski zahtjevi za reformama zbog povećane trgovine, uz zadržavanje sadašnjih razina socijalnih mjera, subvencija goriva i hrane što je postalo izvor protesta u tim zemljama. Prosvjede je odobrila Europska unija, ali nisu podržali stvaranje novog sustava vlasti u bliskoistočnim zemljama nakon što je srušena diktatura.

4.1. *Migranti*

Međunarodna organizacija za migracije (International Organization for Migration - IOM) daje definiciju migranata. Migrant je pojam koji nije definiran u međunarodnom pravu, koji odražava uobičajeno laičko shvaćanje osobe koja se udaljava iz svog uobičajenog mjesta stanovanja, bilo unutar zemlje ili preko međunarodnih granica, privremeno ili trajno i iz raznih razloga. Pojam uključuje niz dobro pravno definiranih kategorija ljudi, kao što su radnici migranti; osobe čije su posebne vrste kretanja zakonski definirane, kao što su krijumčareni migranti; kao i oni čiji status ili način kretanja nisu posebno definirani međunarodnim pravom, kao što su međunarodni studenti.³⁹

Ljudi se neprestano kreću u današnjem globaliziranom svijetu. Migracije nagrízaju tradicionalne granice između kultura, etničkih skupina i jezika te doprinose raznolikosti,

³⁸ Bježančević, S. Migrantska kriza u Europskoj uniji... 1236 Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, 2019., vol. 40, br. 3, str. 1236.

³⁹ <https://www.iom.int/who-migrant-0>

kulturnom i gospodarskom bogatstvu. Migracije također mnogi doživljavaju kao izazov ili čak prijetnju. To je izazov za mehanizme za ljudska prava, koji se bore osigurati puno uživanje ljudskih prava za sve, uključujući migrante, jer se ljudska prava migranata često krše.

Migracija je proces kretanja, bez obzira bio taj proces preko međunarodne granice ili unutar zemlje, pod kojim spada bilo koja vrsta kretanja ljudi, bez obzira na uzroke. Prema Europskom odboru za migracije, izraz 'migranti' koristi se... da se, ovisno o kontekstu, odnosi na emigrante, migrante povratnike, imigrante, izbjeglice, raseljene osobe i osobe imigrantskog porijekla i/ili pripadnike etničkih manjina koje su nastale useljavanjem.⁴⁰

Međunarodna organizacija za migracije (IOM) definira migranta kao izraz koji pokriva sve slučajeve u kojima dotični pojedinac slobodno donosi odluku o migraciji iz razloga 'osobne pogodnosti'. Gornje dvije definicije odražavaju konvencionalnu razliku između dobrovoljnih i prisilnih migranata. U slučaju dobrovoljne migracije, ljudi napuštaju svoj dom po vlastitom izboru, uglavnom zbog takozvanih „faktora povlačenja“, kao što su bolje mogućnosti za karijeru, iako su njihove mogućnosti izbora ponekad vrlo ograničene. Prisilne migracije uglavnom su rezultat određenih čimbenika, poput progona, rata ili gladovanja, kada ljudi bježe od kršenja svojih temeljnih prava. Međutim, uvijek je prisutna mješavina faktora guranja i povlačenja. Mnogi migranti napuštaju svoju zemlju iz ekonomskih razloga i zbog izbjegavanja kršenja ljudskih prava. Čak se i ekonomski migranti mogu smatrati prisilnim migrantima kada bježe iz situacija u kojima su njihova ekonomska prava povrijeđena.

Oblici migracije mogu se razlikovati prema različitim čimbenicima, na primjer motivima, pravnom statusu dotičnih osoba ili trajanju.

Neke općenito korištene kategorije migranata su:

- Privremeni radni migranti,
- Visokokvalificirani i poslovni migranti: profesionalci koji se kreću unutar unutarnjeg tržišta rada transnacionalnih korporacija i međunarodnih organizacija,
- Neregularni (ili nedokumentirani, neovlašteni) migranti: ljudi koji ulaze u zemlju bez potrebnih dokumenata i dozvola,
- Prisilni migranti: izbjeglice, tražitelji azila ili ljudi prisiljeni na preseljenje zbog vanjskih čimbenika, kao što su oružani sukobi ili ekološke katastrofe,
- Članovi obitelji: koji se pridružuju svojim bliskim rođacima koji su već migrirali,

⁴⁰ http://www.coe.int/t/dg3/migration/European_committee_on_Migration/default_en.asp

- Migranti povratnici: ljudi koji se vraćaju u svoje zemlje porijekla nakon razdoblja u drugoj zemlji.⁴¹

Izbjeglice, tražitelji azila i interno raseljene osobe uživaju posebnu zaštitu prema međunarodnom pravu. UNHCR definira ove skupine na sljedeći način. Izbjeglica je netko tko se ne može ili ne želi vratiti u zemlju porijekla zbog utemeljenog straha od progona na rasnoj, vjerskoj, nacionalnoj osnovi, zbog pripadanja određenoj društvenoj skupini ili političkog mišljenja. Tražitelji azila su osobe koje su zatražile međunarodnu zaštitu i čiji zahtjev iza formalnim statusom izbjeglice još nije utvrđen.

Interno raseljene osobe su ljudi koji su bili prisiljeni ili prisiljeni pobjeći ili napustiti svoje domove ili mjesta uobičajenog boravka, posebno kako bi izbjegli posljedice oružanih sukoba, općeg nasilja, kršenja ljudskih prava ili prirodne katastrofe ili katastrofe uzrokovane ljudskim djelovanjem, a koji nisu prešli međunarodno priznatu državnu granicu.

Osobe bez državljanstva su ljudi koje nijedna država ne smatra svojim državljanima; stoga ne mogu uživati prava koja su predviđena samo građanima. Različiti su razlozi zašto netko može ostati bez državljanstva, uključujući raspad zemalja kao što su Sovjetski Savez ili Jugoslavija, ili stvaranje novih zemalja zbog dekolonizacije. Prema procjenama, u svijetu ima oko 12 milijuna osoba bez državljanstva. UNHCR je dobio mandat od Opće skupštine UN-a za sprječavanje i smanjenje apatride diljem svijeta i zaštitu prava osoba bez državljanstva.⁴²

U većini rasprava o migracijama početna točka su obično brojevi. Razumijevanje promjena u razmjeru, novonastalih trendova i promjenjivih demografskih pokazatelja povezanih s globalnim društvenim i ekonomskim transformacijama, kao što su migracije, pomažu da se shvati promjenjivi svijet u kojem živimo i planiramo budućnost. Trenutna globalna procjena je da je u svijetu 2020. godine bilo oko 281 milijun međunarodnih migranata, što je jednako 3,6 posto svjetske populacije. Općenito, procijenjeni broj međunarodnih migranata porastao je tijekom posljednjih pet desetljeća. Procjenjuje se da je 2020. ukupno 281 milijun ljudi koji žive u zemlji koja nije njihova rođena bila 128 milijuna više nego 1990. godine, što je više od tri puta više od procijenjenog broja 1970. godine.⁴³

U analizi UNHCR-a iz 2015. Godine kao glavni razlog napuštanja Sirije i putovanje prema državama članicama EU-a navodi se gubitak nade, povećanje siromaštva, nemogućnost zaposlenja i nedostatnost zdravstvene zaštite. Navodi se kao razlog i nemogućnost obnavljanja

⁴¹ <https://www.coe.int/en/web/compass/migration>

⁴² Ibid

⁴³ <https://www.iom.int/who-migrant-0>

izbjegličkog statusa u Libanonu i Jordanu, kao i ograničena mogućnost obrazovanja i osjećaj nesigurnosti u Iraku.⁴⁴

4.2. Izbjeglice

Izbjeglice i tražitelji azila predstavljaju posebnu skupinu ljudi, jer su napustili svoj dom kao odgovor na ozbiljne prijetnje njihovom životu i slobodi. UNHCR upozorava na rizike brisanja granice koja razdvaja izbjeglice od ostalih skupina migranata koji su se preselili iz jedne zemlje u drugu iz ekonomskih ili društvenih razloga kako bi poboljšali svoj život, dok su izbjeglice prisiljene bježati kako bi spasile svoje živote ili sačuvale njihovu slobodu.⁴⁵

Dok se više od 4 milijuna sirijskih izbjeglica nalazi u zemljama susjednim Siriji, posljednjih mjeseci bilježi se porast broja Sirijaca koji traže utočište dalje - od 2011. godine u Europi je bilo gotovo 429.000 zahtjeva za azil Sirijaca. Na temelju stalnog praćenja i procjena, ankete, rasprave u fokus grupama i svakodnevnu interakciju s izbjeglicama u Jordanu, Libanonu, Egiptu i Iraku, UNHCR je identificirao sedam glavnih čimbenika koji stoje iza toga. Ovdje prikupljene informacije uglavnom se odnose na Sirijce koji žive kao izbjeglice u regiji, a ne na ljude koji se kreću izravno iz Sirije.⁴⁶

Kako sirijska kriza traje već više godina i nema naznaka rješenja na vidiku, nada se smanjuje za mnoge izbjeglice. Osjećaju neizvjesnosti u pogledu budućnosti pridodaju se jadni uvjeti, koji potiču osjećaj očaja i bespomoćnosti.

Izbjeglice u Libanonu navode visoke troškove života kao faktor u odluci da ostanu ili odu. U Egiptu, izbjeglice navode sve teže plaćanje stanarine, stalni je rizik visoke razine zaduženosti, uz nemogućnost osiguranja svojih osnovnih potreba. U Jordanu je nemogućnost opskrbe obitelji najčešći razlog koji navode ljudi koji su poznavali nekoga tko je otišao. Četiri godine boravka u izbjeglištvu, uz postojanje ograničenog pristupa legalnom zaposlenju također je uzeo danak. Kod većine njih ušteđevina je davno iscrpljena, dragocjenosti su rasprodane, a mnoge izbjeglice diljem regije žive u lošim uvjetima, boreći se da plaćaju stanarinu, prehranjuju svoje obitelji i pokrivaju svoje osnovne potrebe.

Bez radne sposobnosti, mnoge izbjeglice teško mogu zaraditi za život. Izbjeglice u Libanonu, Egiptu i Jordanu kao problem su navele nedostatak mogućnosti za život ili pristup

⁴⁴ <https://www.unhcr.org/news/briefing/2015/9/560523f26/seven-factors-behind-movement-syrian-refugees-europe.html>

⁴⁵ http://www.coe.int/t/dg3/migration/European_committee_on_Migration/default_en.asp

⁴⁶ <https://www.unhcr.org/news/briefing/2015/9/560523f26/seven-factors-behind-movement-syrian-refugees-europe.html>

formalnom tržištu rada. Sirijske izbjeglice u Iraku navode problem velikog broja interno raseljenih osoba što dovodi do povećanja konkurencije za posao u regiji Kurdistan u zemlji. U međuvremenu, radovi na gradilištima u regiji su presušili s padom cijena nafte. Nedostatak pristupa legalnom poslu dovodi izbjeglice, koje očajnički žele osigurati egzistenciju, da pribjegavaju neformalnom zapošljavanju – riskirajući izrabljivanje, rad u nesigurnim uvjetima ili zadržavanje plaćanja od strane nesavjesnih poslodavaca. Ako budu uhvaćeni da rade na crno, neke izbjeglice suočavaju se s sankcijama, na primjer u Jordanu se vraćaju u kamp. U Libanonu je donesen propis prema kojem izbjeglice moraju potpisati obećanje da neće raditi kada obnavljaju svoj status boravka.

Programi pomoći izbjeglicama i zajednicama domaćinima u regiji opterećeni su kroničnim nedostatkom sredstava. Tako je međuagencijski sirijski regionalni plan izbjeglica i otpornosti (3RP) za 2015. financiran samo sa 41 posto, što je značilo smanjenje pomoći u hrani za tisuće izbjeglica, a oni koji je dobiju morali su preživjeti s 0,45-0,50 USD dnevno. Mnoge izbjeglice u Jordanu rekle su UNHCR-u da su rezovi WFP-a u hrani bili posljednja kap u njihovoj odluci da napuste zemlju. Deseci tisuća propuštaju novčanu pomoć, tonući dublje u dugove. Kao rezultat toga, ljudi pribjegavaju negativnim strategijama suočavanja - uključujući prosjačenje, dječji rad i povećanu zaduženost. Smanjenje humanitarne pomoći izbjeglice u Iraku, Jordanu, Libanonu i Egiptu navele su kao uzrok očaja i pokretač daljnjeg kretanja.

U Jordanu zbog nedovoljnog financiranja izbjeglice su izgubile besplatan pristup zdravstvenoj skrbi. Kao rezultat toga, 58,3 posto odraslih osoba s kroničnim bolestima nemaju lijekove niti zdravstvenu skrb, u odnosu na 23 posto iz 2014. Također je značajno smanjenje pristupa kurativnoj i preventivnoj zdravstvenoj skrbi.

U Libanonu su novi propisi za sirijske izbjeglice otežali Sirijcima pristup azilu, a sve više Sirijaca prolazi kroz Libanon u Tursku. Izbjeglice koje su već u zemlji moraju platiti iznos od 200 USD godišnje za obnovu svog boravka. Od njih se traži da potpišu zalag da neće raditi uz obvezno predočenje ovjerenog ugovora o najmu. Mnogi od njih strahuju od uhićenja ili pritvora i osjećaju se ranjivo zbog isteklih boravišnih viza.

U Jordanu, vježba urbane provjere koju su vlasti pokrenule kako bi osigurale da svi Sirijci koji borave izvan kampova dobiju novi identifikacijski dokument za pristup uslugama

predstavlja niz izazova. Visina cijene dobivanja zdravstvene potvrde (30 JD/42 USD za osobe starije od 12 godina) kao dio procesa može biti previsok.⁴⁷

Sve izbjeglice navode postojanje ograničenih mogućnosti obrazovanja navode kao problem. Obrazovanje je vrlo cijenjeno među Sirijcima, koji su prije rata uživali besplatno i obavezno školovanje kod kuće. Pogoršani uvjeti s kojima se izbjeglice susreću u izbjeglištvu imaju poguban utjecaj na obrazovanje izbjeglica. U Jordanu oko 20 posto djece napušta školu kako bi radilo, a u nekim slučajevima djevojke su prisiljene na prijevremeni brak. Oko 90.000 Sirijaca školske dobi nema formalno obrazovanje, od kojih 30.000 ima pristup neformalnom obrazovanju, a ostali su u potpunosti izostali.

U Libanonu, gdje je školovanje Sirijcima besplatno u dvosmjenskom sustavu, mnoga djeca teško pohađaju školu dok istovremeno rade kako bi uzdržavali svoje obitelji. Dok je Ministarstvo obrazovanja povećalo za 100% broj mjesta za sirijsku djecu (odnosno 200.000 u školskoj godini 2015./2016.), još 200.000 sirijske djece je izvan škole⁴⁸. Širom regije sirijski mladi propuštaju tercijarno obrazovanje i gube nadu u svoju budućnost. Većina raseljenih Iračana koji su putovali izvan Iraka izjavili su da se osjećaju nesigurno. Mnogi ljudi iz manjinskih skupina migraciju vide kao ključ svoje fizičke sigurnosti.

⁴⁷Ibid

⁴⁸Ibid

5. SIGURNOSNI RIZICI ZA EU

Prema izvještajima o analizi rizika Europske granične i obalne straže, čija je glavna misija pomoći državama članicama EU u upravljanju svojim vanjskim granicama, jasno je da ove dvije migracijske rute čine okosnicu priljeva izbjeglica i ilegalnih migranata u države članice. Prva ruta je bila mediteranska, dominirala je 2014. godine, zatim Balkanska ruta, 2015. godine. S prvim znakovima krize da se EU ne želi suočiti s izazovima koje predstavlja kriza, prisiljen je brzo odgovoriti. Europska unija bi stoga trebala usvojiti niz različitih mjera za rješavanje izazova koje predstavlja migracija kroz integrirani pristup, kao što je preporučeno u prethodno obavljenom akcijskom planu⁴⁹

Europski migracijski plan naglašava potrebu za brzim i odlučnim djelovanjem u spašavanju izbjeglica na moru i borbi protiv krijumčarskih mreža, ali i predviđa proračun od 50 milijuna eura za provedbu mjera plana. Plan također naglašava suradnju s trećim zemljama i namjeru da se useljništvo uključi kao zasebna komponenta postojećeg mandata zajedničke sigurnosne i obrambene politike, kao i namjera Europske unije da stvori snažniju zajedničku politiku azila poboljšanjem uvjeta za prijam i standarda postupka azila. Kroz program migracija, Europska komisija je također najavila pokretanje novog Hotspot pristupa, koji predviđa da Europski ured za potporu azilu, Frontex i Europol rade na terenu s najizloženijim državama članicama kako bi brzo identificirali i registrirali migrante, kao i privremeno identificirati i ravnopravno registrirati migrante. Planiranje se provodi u provedbi rada, odnosno uz sudjelovanje svih država članica. Države članice su tada odgovorne za ispitivanje za ispitivanje zahtjeva u odnosu na utvrđena pravila i jamstva. Preraspodjela ili raspodjela kvota vršiti će se prema utvrđenim kriterijima kao što su stanovništvo, BDP, stopa nezaposlenosti, trenutni broj tražitelja azila itd.

Dok migracijski zakoni i politike ovise o državama članicama, Europska unija igra sve veću ulogu, posebno nakon što su Schengenski sporazum i Amsterdamski ugovor dali EU-u nove odgovornosti za kontrolu granica, bilateralne sporazume, vizne sustave i azil. Suradnja u migraciji nije opći standardizirani proces koji kontrolira EU, već poprima bilateralnu, multilateralnu ili međunarodnu prirodu i odvija se među državama članicama ili između EU-a i nekih država članica. Poput monetarne politike, useljavanje se također temelji na djelomičnoj

⁴⁹ <https://www.unhcr.org/news/briefing/2015/9/560523f26/seven-factors-behind-movement-syrian-refugees-europe.html>

integraciji, što stvara poteškoće i europskim institucijama i državama članicama, naglašava demografski deficit institucija EU-a i uspostavlja potrebu za suradnju među zemljama kako bi se razvila zajednička imigracijska politika. Nakon Schengenskog sporazuma i Dublinske konvencije, EU je počela razmišljati o vezama između useljavanja, terorizma, međunarodnog kriminala i kontrole granica. za razmatranje zahtjeva ne djeluje.

Međutim, iako migracijsko pravo i politike ovise o državama članicama, EU igra sve veću ulogu, posebno nakon Schengenskog sporazuma i Ugovora iz Amsterdama, koji su EU dodijelili nove nadležnosti u pogledu kontrole granica, bilateralnih sporazuma, viznog sustava i azila. Suradnja u pitanjima migracije nije opći standardizirani proces koji kontrolira EU, već pokazuje bilateralnu, multilateralnu ili međuvladinu prirodu, a odvija se između država članica ili između EU i nekih država članica. Poput monetarne politike, pitanja migracija također se temelje na djelomičnoj integraciji koja stvara poteškoće i europskim institucijama i državama članicama, naglašavajući demokratski deficit institucija EU-a i uspostavljajući potrebu za međudržavnom suradnjom radi izgradnje zajedničkih migracijskih politika.

Nakon Schengenskog sporazuma i Dublinske konvencije, EU je počela razmišljati o povezanosti imigracije, terorizma, međunarodnog kriminala i kontrole granica. Kontrola granica mora biti u skladu ne samo s interesima država članica, već i s interesima EU, a čini se jasnim da politička nestabilnost na Mediteranu zahtijeva ponovno promišljanje upravljanja granicama u tom području. Međutim, kako EU teži da humanitarni aspekt migracijske krize stavi na dnevni red, neke nacionalne vlade država članica imaju tendenciju da se usredotoče samo na sigurnosna pitanja.⁵⁰

S produbljivanjem vanjske dimenzije politika azila EU-a je sve složenija, što zahtijeva upravljanje na više razina, od čega može imati koristi sudjelovanje i zemalja podrijetla i tranzitnih zemalja. EU igra sve veću ulogu, posebno nakon Schengenskog sporazuma i Ugovora iz Amsterdama, koji su EU dodijelili nove nadležnosti u pogledu kontrole granica, bilateralnih sporazuma, viznog sustava i azila. Suradnja u pitanjima migracije nije opći standardizirani proces koji kontrolira EU, već pokazuje bilateralnu, multilateralnu ili međuvladinu prirodu, a odvija se između država članica ili između EU i nekih država članica. Pitanja migracija također se temelje na djelomičnoj integraciji koja stvara poteškoće i europskim institucijama i državama članicama, naglašavajući demokratski deficit institucija EU-a i uspostavljajući potrebu za međudržavnom suradnjom radi izgradnje zajedničkih migracijskih politika. Nakon

⁵⁰Völkel JC. When Interior Ministers play diplomats. Fatal ambiguities in Europe's securitised migration policy. In: Jünemann A, Fromm N, Scherer N, editors. Fortress Europe? Challenges and Failures of Migration and Asylum Policies. Wiesbaden: Springer VS; 2017., str. 83.

Schengenskog sporazuma i Dublinske konvencije, EU je počela razmišljati o povezanosti imigracije, terorizma, međunarodnog kriminala i kontrole granica.⁵¹

Kontrola granica mora biti u skladu ne samo s interesima država članica, već i s interesima EU, a čini se jasnim da politička nestabilnost na Mediteranu zahtijeva ponovno promišljanje upravljanja granicama u tom području. Međutim, kako je EU težila da humanitarni aspekt migracijske krize stavi na dnevni red, neke nacionalne vlade država članica imale su tendenciju da se usredotoče samo na sigurnosna pitanja.⁵²

Poteškoće u uspostavljanju dugoročnih sporazuma među državama članicama u vezi sa zajedničkom politikom migracije i azila čini se očitom, unatoč napretku postignutom od prvog višegodišnjeg programa za pravosuđe i unutarnje poslove. Od Tamperea (1999.) do Stockholma (2010.), s Haagom (2005.) između, prvo desetljeće zajedničke politike u pitanjima migracija bilo je više usmjereno na kreiranje osnovne politike, koja se bavi kontrolom granica i nezakonitom imigracijom. Iako je nedavni veliki priljev tražitelja azila i izbjeglica doveo do izražaja raznolikost nacionalnih pristupa azilu i pitanjima suradnje unutar CEAS-a, to nije vijest, budući da je to bilo glavno pitanje europske politike azila za posljednja dva desetljeća. Nedostatak centralizacije i vodstva EU-a u upravljanju pitanjima imigracije i azila u konačnici je doveo do toga da programi uvelike ovise o suradnji između država članica, što je rezultiralo teško usklađenom politikom migracije i azila temeljenom na kontroli i restriktivnim idejama. Stoga još nije jasno kako se, između ostalih izazova, pozabaviti aktualnim pitanjima kao što su ISIS i nove terorističke prijetnje, katastrofa na Lampeduzi i upravljanje Sredozemljem te tzv. izbjeglička kriza. Činilo se da Europska agenda o migracijama 2015. ispunjava prazninu nakon Stockholma, identificirajući četiri ključna područja koja zahtijevaju hitnu akciju: smanjenje poticaja za neregularnu migraciju, snažnu politiku azila, spašavanje života i osiguranje vanjskih granica te novu politiku legalne migracije.⁵³

Od 2015. migracijska kriza je u središtu europskih i nacionalnih političkih programa u vrijeme kada su države članice još uvijek nejednako i polako oporavljale svoj gospodarski rast i stope zaposlenosti. Mediteran je kritično područje u transnacionalnoj cirkulaciji ljudi, budući da je raskrižje različitih ruta počevši od podsaharske Afrike, Bliskog istoka i jugozapadne Azije, koji jačaju različite pokrete jug-sjever i jug-jug koji proizlaze iz globalne demografske i

⁵¹Huysmans J. Migrants as a security problem: Dangers of 'securitizing' societal issues. In: Miles R, Thranhardt D, editors. Migration and European integration: The dynamics of inclusion and exclusion. London: Pinter Publishers; 1995., str. 53.

⁵²Völkel JC., op.cit., str. 83.

⁵³Léonard S, Kaunert C. Beyond Stockholm: In search of a strategy for the European Union's area of freedom, security, and justice. European Politics and Society. 2016;17(2), str. 143-144.

ekonomske neravnoteže. U nedavnoj prošlosti, Mediteran je već bio u središtu europske političke agende zbog Arapskih proljeća. U to su vrijeme bivši francuski predsjednik Nicolas Sarkozy i talijanski predsjednik Silvio Berlusconi očekivali invaziju migranata koja bi zahtijevala kontrolu i čak bi osporila Schengenski sporazum.

Migracijska kriza povezana s međunarodnim terorizmom rezultirala je iznenadnim zatvaranjem granica, kao što se nedavno dogodilo u Francuskoj, razvojem epizoda ksenofobije i porastom populističkih antiimigracijskih narativa, otkrivajući nesposobnost EU i MS-a da stvore prostor tolerancije i kulturna raznolikost ambiciozna u devedesetima.⁵⁴

Osim granične kontrole, sporazuma s podrijetlom i tranzitnim zemljama, također je važno stvoriti sigurne rute i lakše mogućnosti legalne integracije, posebno za radne migrante. Što se tiče tražitelja azila, potrebno je ubrzati procedure i koordinaciju između EU i MS. Konačno, kada je riječ o izbjeglicama, 'EU' se mora osloniti na ljudska prava kako bi stvorio strategiju za preseljenje i podjelu tereta.

5.1. *Nasilje*

Migranti koji su napustili ili pobjegli iz svojih domova često se promatraju kao veliki broj i potencijalni izvor nesigurnosti. Ipak, sekuritizacija granica, kriminalizacija migracija i korištenje pritvora kao mjere odvracanja ne sprječava ljude da krenu na putovanje (migriraju), već stvaraju veće teškoće i patnju već ranjivoj skupini. Bez obzira na razloge migracije, ljudi postaju ranjivi u mnogim fazama migracijske putanje dok putuju iz svojih matičnih zemalja, često kroz brojne druge zemlje i opasne granice.

Netolerancija prema migrantima postala je ozbiljno sigurnosno pitanje u okviru migracija. Porast rasizma, ksenofobije i netolerancije stvaraju ozbiljnu prijetnju stvaranju multikulturnih društava. Dakle, to dovodi do kriminalizacije imigracije. Posljednjih godina sve je veći broj krajnje desnih političkih vođa koji otvoreno zagovaraju rasističke ili ksenofobične političke platforme u migracijske politike kako bi kriminalizirali i isključili migrante. To naravno pojačava sigurnosna pitanja.⁵⁵

⁵⁴Fulbrook M, Cesarini D. Conclusion. In: Cesarini D, Fulbrook M, editors. Citizenship, nationality, and migration in Europe. Abingdon: Routledge; 1996. , str.217.

⁵⁵AKM Ahsan.U, Noor H., Siti M., MigrationandSecurity: Implications for Minority Migrant Groups. 2020., <https://doi.org/10.1177/0974928419901199>

5.2. Demografski rizici

Demografija je proučavanje ljudskih populacija – njihove veličine, sastava i distribucije u prostoru – i procesa kroz koji se populacije mijenjaju. Rođenja, smrti i migracije su 'velike tri' varijable demografije, koje zajedno proizvode stabilnost ili promjenu stanovništva. U smislu prostorne distribucije stanovništva jedne zemlje, proučavanje trendova urbanizacije od posebne je važnosti jer velike političke borbe koje mogu utjecati na političku i društvenu sigurnost države obično počinju u gradovima prije nego što se prošire na ruralna područja.⁵⁶

U smislu njihove važnosti za sigurnost, jedan od najvažnijih aspekata demografije uključuje sastav nacionalnih društava u smislu rase, etničke pripadnosti i vjere kao i u odnosu na njihovo stanovništvo rođeno u inozemstvu. Sastav stanovništva od posebnog je značaja za razvoj *države-nacije* gdje je upravljanje odnosima među društvenim skupinama imperativ za osiguranje društveno-političke kohezije države.

Od velike je važnosti proučavanje 'demografske tranzicije', što znači prijelaz s visoke na nisku razinu plodnosti i mortaliteta. Strukturna objašnjenja za tranziciju plodnosti uključivala su rastuće troškove odgoja djece zbog urbanizacije, rast dohotka i nepoljoprivrednog zapošljavanja, povećanu vrijednost obrazovanja, povećanje zaposlenosti žena, zakone o dječjem radu i obvezno obrazovanje te smanjenje broja smrtnosti novorođenčadi i djece. Jedna od posljedica pada nataliteta je starenje stanovništva. Starosna struktura stanovništva najviše ovisi o stopama fertiliteta: populacije s visokom plodnošću su mlađe, a one s niskom fertilitetom starije su.

Rast stanovništva izravno utječe na održivost baze resursa društva pod pritiskom njegovih potreba i zahtjeva. Drugačije rečeno, što je veća populacija, veća je agregatna potražnja za resursima. Ipak, demografski korelati značajno utječu na vladinu politiku i ograničavaju djelovanje države. Budući da je rastuća gustoća u međunarodnom sustavu vođena, između ostalog, sve većim brojem stanovnika, to pak implicira da je vjerojatnije da će ljudske aktivnosti utjecati na uvjete postojanja drugih ljudi, namjerno i nenamjerno, ali i pozitivno, kao i negativno.⁵⁷

Stoga je proučavanje utjecaja demografskih čimbenika ključno za svaki integrirani pristup sigurnosti. Postoji jasna veza između demografskih i migracijskih trendova u smislu da

⁵⁶Ibid

⁵⁷ Buzan, B. *People, States, An Agenda for International Security in the Post-Cold War Era*. 1991., str. 41.

migracije, bilo u svom domaćem ili međunarodnom obliku, predstavljaju jedan od najvažnijih parametara/varijabli pri proučavanju rasta stanovništva. Posljedično, značajni migracijski tokovi mogu povećati demografske pritiske s kojima se suočavaju države i društva. Stoga nije slučajno što se na migracije u nacionalnim javnostima država domaćina uvelike gleda kao na prijetnju njihovoj nacionalnoj sigurnosti, ali i međunarodnoj stabilnosti.

5.3. Terorizam

Terorizam je nezakonita i nelegitimna upotreba sile i nasilja, uperenih protiv osoba ili društvene i privatne imovine. Cilj je zastrašivanje stanovništva uz promicanje vlastitih ili društvenih ciljeva.⁵⁸

Također, terorizam se može definirati kao namjerno i sustavno ugrožavanje ili ubijanje civila za utjerivanje osjećaja straha u društvu, a cilj mu je postizanje određenih političkih ciljeva.⁵⁹

Ljudi danas sve češće poistovjećuje pojam terorizma s novim oblikom rata. Zadnjih godina izvedeni teroristički napadi u brojnim europskim prijestolnicama, uz velik broj civilnih žrtava. Stanovnici smatraju da im je ugroženo jedno od temeljnih ljudskih prava, pravo na slobodno kretanje. Ugrožavanje tog prava dovodi do sve većeg straha od kretanja zbog potencijalnih novih terorističkih napada. Specifičnost terorizma je namjera da za terorističke napade čuje što veći broj ljudi, čime se dodatno izaziva još veći strah i panika, što je u osnovi i srž terorizma. Vijest o terorističkom napadu je glavna vijest za medije, koji zbog globalne internetske povezanosti, tu vijest plasiraju na sve strane svijeta ogromnom brzinom. To su prepoznali i teroristi, kao plodno tlo za širenje svojih aktivnosti. Stoga se primjećuje kako teroristima nije cilj napada samo vjerska, vojna, nacionalna, gospodarska ili politička narav, nego želja za moći i slavom, što im omogućavaju novi mediji.⁶⁰

Nemoguće je zanemariti utjecaj međunarodnog terorizma na razvoj migracijsko-sigurnosne veze. Trenutačni trenutak terorizma unutar EU, posebice nakon ne baš tako davnih napada, može rezultirati sličnom situacijom kao što se dogodila u SAD-u nakon 11. rujna, s uključivanjem pitanja useljavanja u antiteroristički program. To je bio jedan od razloga zašto je migracija postala intenzivan objekt za sigurnosnu analizu. Terorizam oblikuje javno mnijenje o migracijama, što opravdava potrebu za boljim razumijevanjem terorizma i religije. Ako to ne uspije, može se pretpostaviti da bi bilo koji musliman mogao biti potencijalni terorist, što bi

⁵⁸ Tatalović, S.(2006) Nacionalna i međunarodna sigurnost, Politička kultura, Zagreb, 2066., str. 118.

⁵⁹ Harmon, C., Terorizam danas, Golden marketing, Zagreb, 2002., str. 19

⁶⁰ Marić, S. Terorizam kao globalni problem, Medianali, 6(2002)11, str. 89.

moglo dovesti do islam fobije unutar Europe, budući da podaci potvrđuju da muslimani pate od više razine diskriminacije u zapadnim demokracijama, u usporedbi s drugim vjerskim manjinama, posebno od 2001.⁶¹

Političko djelovanje i mediji ključni su elementi za dekonstruiranje ovih asocijacija između imigracije i terorizma, te između imigracije i kriminala, potičući tako više tolerancije i prihvaćanja. Sekuritizacija imigracije je i rezultat i uzrok ekstremističkih narativa unutar desnih političkih stranaka. Također, uspon ekstremno desnih stranaka s populističkim narativima može potaknuti razvoj društvenih pokreta s radikalnim frakcijama koje bi mogle biti željnije izvođenja terorističkih napada ili sudjelovanja u regrutaciji džihadista, pronalazeći svoj legitimitet unutar društvenih pokreta koji proizlaze iz ove promjene u političkim sustavima.

Najveći sigurnosni izazov zbog masovnih nekontroliranih migracija je moguća povezanost migranata s terorističkim organizacijama. Tu je i prijetnja zbog radikalizacije određenog broja pripadnika muslimanske zajednice u Europi, koji često odlaze u terorističke kampove u pretežno nekontroliranim područjima Pakistana na granici između Pakistana i Afganistana za trening i obuku u terorističkim aktivnostima. Tako pripremljeni i obučeni, radikalizirani, vraćaju u Europu s ekstremnim stavovima i planovima, što je izrazito uznemiravajuće i opasno.⁶²

⁶¹Fox J, Akbaba Y. Securitization of Islam and religious discrimination: Religious minorities in western democracies, 1990–2008. *Comparative European Politics*. 2015;13(2)., str. 191.

⁶²Tadić, Dragović, Tadić: Migracijska i izbjeglička kriza – sigurnosni rizici za EU Polic. sigur. (Zagreb), godina 25. (2016), broj 1, str. 29-30.

6. RAT U UKRAJINI

Ruska invazija na Ukrajinu postavlja pitanja o nacionalnom suverenitetu, demokraciji nasuprot autokraciji, ljudskim pravima i globalnom svjetskom poretku. To znači da bi kakav god bio njegov ishod mogao označiti prekretnicu za svjetsku sigurnosnu infrastrukturu.

Trenutna sigurnosna arhitektura kakvu poznajemo, uspostavljena nakon Drugog svjetskog rata, mogla bi biti srušena, što može utjecati i na globalnu ekonomiju. Globalna tržišta postala su sve nestabilnija kako ulagači ocjenjuju utjecaj rata u Ukrajini, potencijalne poremećaje u protoku robe i pooštavanje globalnih sankcija Rusiji.

Slika 2. Mapa napada ruskih snaga na Ukrajinu⁶³

Ruska invazija na Ukrajinu imat će dalekosežne posljedice u raznim područjima: situacija je evoluirala u humanitarnu krizu, dovela je do nestabilnosti prehrambene i energetske

⁶³ <https://www.klix.ba/vijesti/svijet/rat-u-ukrajini-po-najavama-bi-trebao-poceti-za-dan-ili-dva-ali-postoje-brojna-neodgovorena-pitanja/220214049>

sigurnosti i postavlja pitanja o arhitekturi globalne sigurnosti. Ovi izazovi neće biti ograničeni na Ukrajinu, nego će zbog globaliziranog svijeta u kojem živimo predstavljati izazove diljem svijeta. Ruska invazija na Ukrajinu bila je prijelomna točka za svjetsku sigurnost, međunarodno gospodarstvo i globalnu energetska arhitekturu. Nije moguće suziti ovakav rat na jednu regiju dok živimo u globaliziranom svijetu.

Slika 3. Posljedice rata⁶⁴

Ne može se zadržati zračenje u geografskim granicama jedne zemlje, niti jednu zemlju eliminirati iz krhkosti opskrbnih lanaca. Ova nova vrsta hibridnog rata, uključujući njegovu ozbiljnu humanitarnu krizu, cyber napade i ekonomske poteškoće, kao i dezinformacijske i propagandne kampanje, geopolitičke napetosti oko opskrbe energijom plus prijetnju nuklearnog rata imat će dalekosežne učinke.

6.1. Migranti i izbjeglice

Prema podacima Ujedinjenih naroda, više od jedanaest milijuna ljudi do sada je napustilo svoje domove u Ukrajini: od kojih je 5,3 milijuna otišlo u susjedne zemlje, dok je 6,5 milijuna ljudi sada interno raseljeno u samoj zemlji usred nastavka rata. UN-ova agencija za djecu

⁶⁴<https://www.vecernji.hr/media/img/78/2f/e9bae7fe4cce8feedd33.jpeg>

vjeruje da je dvije trećine sve ukrajinske djece pogođeno i da su morali napustiti svoje domove.⁶⁵

Slika 4. Ukrajinske izbjeglice u Bjelorusiji⁶⁶

Otkako je počeo rat, polovica svih Ukrajinaca ostala je bez posla. Samo 2% uspjelo je pronaći privremeni posao. Ključno je da će ulaganje u obrazovanje i razvoj vještina pomoći poboljšanju ove situacije. Oni koji su otišli u druge zemlje spremni su se vratiti kući kada to bude sigurno. U međuvremenu, kada bi mogli ulagati u svoje znanje i iskustvo i povećan osjećaj poslovne kulture, mogli bi potaknuti ukrajinsko gospodarstvo nakon rata.

6.2. Globalna kriza hrane

Ukrajina uzgaja dovoljno hrane da prehrani 400 milijuna ljudi diljem svijeta, što uključuje 50% svjetske zalihe suncokretovog ulja, 10% svjetske ponude žitarica i 13% globalne ponude kukuruza. Za sada, do 30% usjernih površina u Ukrajini ove godine ili neće biti zasađeno ili neće biti požnjeveno zbog ruskog napada. Uz to, poremećeni su lanci opskrbe iz Ukrajine zbog zatvaranja crnomorskih luka i ograničene mogućnosti transporta robe preko zapadne granice.

Zbog rata, a time i blokada gradova, nedostatka sjemena i gnojiva, poljoprivrednici muku muče s sjetvom. Ako poljoprivrednici sada ne počnu saditi usjeve, na jesen će biti katastrofalnih posljedica. Tržišta su već reagirala. Cijene pšenice porasle su za gotovo 25% tijekom prošle

⁶⁵ <https://www.weforum.org/agenda/2022/04/an-unfair-war-economic-social-and-security-consequences-of-the-russian-invasion-into-ukraine/>

⁶⁶ <https://www.google.com/url?sa=i&url=https%3A%2F%2Fwww.dw.com%2Fhr%2Fsukob-u-ukrajini-i-opasnost-od-duge-hladne-zime%2>

godine. To će rezultirati problemom opskrbe, što će utjecati na dostupnost hrane za ljude diljem svijeta.

Zbog trenutne situacije, Ukrajina se suočava s prehrambenom krizom u nekoliko gradova, kao što je Mariupol, s ograničenom ili bez mogućnosti da dostave više zaliha. Ova prehrambena kriza dio je većeg ekonomskog rata koji je pokrenula invazija na Ukrajinu. Problem neće biti ograničen samo na Ukrajinu, već će snažno pogoditi i druge istočnoeuropske zemlje, budući da cijene kratkoročno rastu, a nestašice će se povećati dugoročno.

6.3. Energetski izazovi

Ruska invazija na Ukrajinu može dugoročno ubrzati globalni prelazak na zelenu energiju, ali kratkoročno će imati ogromne posljedice na cijene energije i tržišne strukture. Zemlje rade na planovima za izvanredne situacije kao odgovor na nedostatak nafte i plina. Sjedinjene Američke Države, Velika Britanija i Kanada uvele su embargo na uvoz ruske nafte i plina. EU također radi na planovima za smanjenje ovisnosti o ruskom plinu i nafti do 2024. godine. Ostale države i velike privatne energetske kompanije, poput Shella, BP, Equinora, Exxon napuštaju Rusiju. Tržišta reagiraju porastom cijena plina i nafte. Sigurnost i pristupačnost imat će ključnu ulogu u državnoj politici energetskih tvrtki. To označava promjenu u načinu na koji razmišljamo o energiji i odakle je dobivamo: ulaganje u obnovljive izvore energije smatrat će se komponentom energetske sigurnosti – i političke stabilnosti. Stoga bi brzi razvoj tehnologija potrebnih za zelenu tranziciju samo ubrzao ovaj proces.

7. ZAKLJUČAK

Proširenje koncepta sigurnosti potaknula je Kopenhaška škola, škola akademske misli o sigurnosnim studijima koja je naglašavala društvene dimenzije sigurnosti i odbacivala suverenu državu kao primarnog referenta i agenta sigurnosti, također braneći sve veće poteškoće u održavanje trajne i pouzdane strategije nacionalne sigurnosti bez snažnog odgovora na ljudsku nesigurnost. To je također podrazumijevalo i preuzimanje „novih“ rizika i prijetnji koje zahtijevaju nove procese sekuritizacije, poticanje preventivne diplomacije, dobrog upravljanja i gospodarskog i društvenog razvoja kako bi se društvo spasilo od dosega krize. Dinamika stanovništva postala je važnija s porastom ljudske sigurnosti jer predstavlja glavni izbor pritiska za sigurnost pojedinca i posljedično za nacionalnu sigurnost.

Migracije mogu biti važne za nacionalnu sigurnost u situacijama kada se migranti ili izbjeglice protive režimu matične zemlje, kada se percipiraju kao sigurnosni rizik ili kulturna prijetnja u matičnoj zemlji, kada imigranti izazivaju društveni i ekonomski pritisak u društvima domaćina ili kada društvo domaćin koristi imigrante kao instrument protiv zemlje porijekla. Svakako su važne i kod postojanje potencijalne opasnosti od terorizma, ali i napada na domaće stanovništvo.

Povećanje ljudske mobilnosti povezano je s urbanim klasterima za migrante, sposobnošću država da kontroliraju ulazak, prvenstveno u smislu ilegalnog ulaska te o asimetrijama u etičkom ili vjerskom sastavu stanovništva. Ako imigranti nisu integrirani u zajednice domaćina, osobito ako dolaze iz potpuno drugačijeg kulturnog okruženja, potencijalni rizik od vjerskih i etničkih sukoba obično je veći, što zahtijeva nove mjere za integraciju etničkih manjina u nacionalne zajednice.

8. LITERATURA

Knjige:

1. Buzan, B. *People, States and Fear: An Agenda for International Security Studies in the Post- Cold War Era*. 2nd ed. Harvester Wheatsheaf. Hertfordshire, 1991.
2. Buzan, B. *People, States, An Agenda for International Security in the Post-Cold War Era*. 1991.
3. Ejđus, F. *Međunarodna bezbednost: teorije, sektori, nivoi*, Glasnik i Beogradski centar za bezbednosnu politiku. Beograd, 2012.
4. Fulbrook M, Cesarini D. Conclusion. In: Cesarini D, Fulbrook M, editors. *Citizenship, nationality, and migration in Europe*. Abingdon: Routledge; 1996.
5. Grizold, A. *Razpotja nacionalne varnosti, Obramboslovne raziskave v Sloveniji*, Ljubljana, Fakultet za družbene vede, Ljubljana, 1992.
6. Harmon, C., *Terorizam danas, Golden marketing*, Zagreb, 2002.
7. Huysmans J. Migrants as a security problem: Dangers of 'securitizing' societal issues. In: Miles R, Thranhardt D, editors. *Migration and European integration: The dynamics of inclusion and exclusion*. London: Pinter Publishers; 1995.
8. Javorović, B. *Krizni menadžment poduzeća ili upravljanje poduzećem u uvjetima krize*, Zagreb: Defimi, 2004.
9. Kešetović, Z. *Krizni menadžment*, Beograd, 2008.
10. Kešetović, Ž. Toth, I. *Problemi kriznog menadžmenta*, Veleučilište Velika Gorica, Velika Gorica, 2012.
11. Kešetović, Ž., Korajlić, N., *Krizni menadžment*, Travnik, : Pravni fakultet Univerziteta u Travniku, Travnik, 2008.
12. Luecke, R. *Upravljanje kriznim situacijama*, Zagreb: Zgombić&Partneri, 2005.
13. Mihalinić, M. *Suvremena sigurnost, novi rizici i razvoj preventivnih modela kriznoga upravljanja u Republici Hrvatskoj*, Doktorski rad, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb, 2020.
14. Novak, B. *Krizno komuniciranje i upravljanje opasnostima - priručnik za krizne odnose s javnošću*, Binoza Press, Zagreb, 2001.
15. OsmanagićBedenik,N.Krizakao šansa: Krozposlovnukrizudoposlovnoguspjeha, Školskaknjiga, Zagreb, 2007.
16. Tatalović, S. *Nacionalna i međunarodna sigurnost, Politička kultura*, Zagreb, 2006.

17. Tatalović, S., Bilandžić, M. Osnove nacionalne sigurnosti. Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske, Zagreb, 2005.
18. Tomić, Z. Odnosi s javnošću, teorija i praksa, Zagreb-Sarajevo: Synopsis, 2008.
19. United Nations Development Program, Human Development Report 1994, Oxford University Press. New York, 1994.
20. Völkel JC. When Interior Ministers play diplomats. Fatal ambiguities in Europe's securitised migration policy. In: Jünemann A, Fromm N, Scherer N, editors. Fortress Europe? Challenges and Failures of Migration and Asylum Policies. Wiesbaden: Springer VS; 2017.
21. Williams Paul D. Security Studies: An Introduction, Williams D. Paul (ur,) London, Routledge, London, 2008.

Radovi u zbornicima:

22. Bježančević, S. Migrantska kriza u Europskoj uniji... 1236 Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, 2019., vol. 40, br. 3.
23. Fox J, Akbaba Y. Securitization of Islam and religious discrimination: Religious minorities in western democracies, 1990–2008. Comparative European Politics. 2015;13(2).
24. Léonard S, Kaunert C. Beyond Stockholm: In search of a strategy for the European Union's area of freedom, security, and justice. European Politics and Society. 2016;17(2).
25. Marić, S. Terorizam kao globalni problem, Medianali, 6(2002)11.
26. Tadić, Dragović, Tadić: Migracijska i izbjeglička kriza – sigurnosni rizici za EU Polic. sigur. (Zagreb), godina 25. (2016), broj 1.

Internet izvori:

27. AKM Ahsan.U, Noor H., Siti M., Migration and Security: Implications for Minority Migrant Groups. 2020., <https://doi.org/10.1177/0974928419901199>
28. http://www.coe.int/t/dg3/migration/European_committee_on_Migration/default_en.asp
29. <https://history.state.gov/milestones/1945-1952/arab-israeli-war>,
30. <https://www.cfr.org/global-conflict-tracker/conflict/israeli-palestinian-conflict>
31. <https://www.coe.int/en/web/compass/migration>

32. <https://www.iom.int/who-migrant-0>
33. <https://www.unhcr.org/news/briefing/2015/9/560523f26/seven-factors-behind-movement-syrian-refugees-europe.html>
34. <https://www.unhcr.org/news/briefing/2015/9/560523f26/seven-factors-behind-movement-syrian-refugees-europe.html>
35. <https://www.weforum.org/agenda/2022/04/an-unfair-war-economic-social-and-security-consequences-of-the-russian-invasion-into-ukraine/>
36. http://www.coe.int/t/dg3/migration/European_committee_on_Migration/default_en.asp
37. <https://www.iom.int/who-migrant-0>

9. SAŽETAK

Migracijska i izbjeglička kriza – aktualni sigurnosni rizici za EU

Cilj ovog diplomskog rada je istraživanje aktualnih sigurnosnih rizika za Europsku uniju, uzrokovanih migracijskom i izbjegličkom krizom. Migrantska kriza je nastala višegodišnjim tranzicijskim procesima na Bliskom istoku i u Sjevernoj Africi u sklopu tzv. Arapskog proljeća. Dolaskom velikog broja migranata u zemlje Europske unije, a posebno u Njemačku, došlo je do određenih sigurnosnih rizika u zemljama prihvata migranata.

Osnovna hipoteza ovog diplomskog rada su da postoje sigurnosni rizici zbog dolaska velikog broja migranata koji ne žele prihvatiti običaje i zakone nove zemlje.

Druga hipoteza je da su zbog velikog broja migranata nastali ekonomski problemi za Europsku uniju, te postali glavni čimbenik nestabilnosti i nesigurnosti.

Glavni zadatak ovog rada je da se korištenjem relevantne literature, knjiga, znanstvenih članaka, zakonskih propisa, vezanih za prisilne migracije opišu migrantske krize i njihov utjecaj na zemlje Europske unije.

Korištene metode koje su se koristile su: logička, teorijska, misaona, metodu komparacije, konkretizacije, analize i deskripcije.

Ključne riječi: migrant, migracija, sigurnost, rizik, Europska unija

10. ABSTRACT

Migration and refugee crisis – current security risks for the EU

The aim of this thesis is to investigate the current security risks for the European Union, caused by the migration and refugee crisis. The migrant crisis was caused by many years of transition processes in the Middle East and North Africa as part of the so-called Arab Spring. With the arrival of a large number of migrants in the countries of the European Union, and especially in Germany, there have been certain security risks in the countries where the migrants are accepted.

The basic hypothesis of this thesis is that there are security risks due to the arrival of a large number of migrants who do not want to accept the customs and laws of the new country.

The second hypothesis is that due to the large number of migrants, economic problems have arisen for the European Union, and they have become a major factor in instability and insecurity.

The main task of this paper is to use the relevant literature, books, scientific articles, legislation related to forced migration to describe migrant crises and their impact on European Union countries.

The methods used were: logical, theoretical, thought, method of comparison, concretization, analysis and description.

Keywords: migrant, migration, security, risk, European Union

11. ŽIVOTOPIS

OSOBN INFORMACIJE

Čelan Frane

 Dinka Štambaka 19, 21260 Imotski (Hrvatska)

 +385 99 1985 999

 celanf12@gmail.com

Spol: Muško | Datum rođenja: 14/03/1991

RADNO ISKUSTVO

2010–2011

Sezonski vatrogasac DVD Imotski (Hrvatska)

27/12/2012 – danas

Policijski službenik

Ministarstvo unutarnjih poslova Republika Hrvatska, Zagreb (Hrvatska)

OBRAZOVANJE I OSPOBLJAVANJE

1998–2006

Osnovna škola "Stjepan Radić", Imotski (Hrvatska)

2006–2010

Ekonomska škola Imotski (Hrvatska)

03/2011–01/2012

MUP RH Policijska akademija, Zagreb (Hrvatska)

2013–2016

Visoka škola Logos centar, Mostar (Bosna i Hercegovina)
Prvostupnik (Bachelor) sigurnosti

07/2017

Međunarodna misija IOM

10/2017

Međunarodna misija IOM

**OSOBN
VJEŠTINE**

Materinski jezik Hrvatski

Strani jezici	RAZUMIJEVANJE		GOVOR		PISANJE
	Slušanje	Čitanje	Govorna interakcija	Govorna produkcija	
engleski	C1	C1	B2	B2	B2
njemački	A1	A1	A1	A1	A1

Stupnjevi: A1 i A2: Početnik - B1 i B2: Samostalni korisnik - C1 i C2: Iskusni korisnik

Komunikacijske vještine -Sklonost timskom radu, dobre komunikacijske vještine stečene tijekom rada u ugostiteljstvu i kao policijski službenik u radu s građanima

Organizacijske / rukovoditeljske vještine - Dobro razvijene organizacijske vještine
- Naviknut na rad pod pritiskom

Vozačka dozvola B

**DODATNE
INFORMACIJE**

Certifikati Certifikati za obavljanje pregleda vozila (druga linija granične kontrole)

Seminari Seminari za dodatno usavršavanje u obavljanju policijskog posla

Tečajevi Tečajevi za osposobljavanje obavljanja određenih poslova u policijskom poslu

POPIS SLIKA

Slika 1. UN-ov plan podjele: Izrael i Palestina	21
Slika 2. Mapa napada ruskih snaga na Ukrajinu	41
Slika 3. Posljedice rata.....	42
Slika 4. Ukrajinske izbjeglice u Bjelorusiji.....	43

12. IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, Frane Čelan, izjavljujem da je moj diplomski rad (zaokružite odgovarajuće) pod naslovom, Migracijska i izbjeglička kriza – aktualni i sigurnosni rizici za EU rezultat mojega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na izvore i radove navedene u bilješkama i popisu literature. Nijedan dio ovoga rada nije napisan na nedopušten način, odnosno nije prepisan bez citiranja i ne krši ičija autorska prava. Izjavljujem da nijedan dio ovoga rada nije iskorišten u ijednom drugom radu pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj, obrazovnoj ili inoj ustanovi. Sadržaj mojega rada u potpunosti odgovara sadržaju obranjenoga i nakon obrane uređenoga rada.

Split, srpanj 2022. godine

Potpis studenta: _____